

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Dreptul istoric al Românilor

(Două articole)

de A. D. Xenopol

I.

Pare a se pune astăzi puțin preț pe drepturile istorice ale popoarelor; căci se spune, că pe temelii istorice, nu li-se mai poate tăgădui dreptul de a trăi. Acest principiu, dacă ar avea tărie, ar veni în folosul românilor, chiar și în cazul când nu ar avea pentru ei acel adagiu al dreptului istoric: *prior tempore, potior jure*. Se susține anume, că în vremile noastre toate elementele etnice din un stat au o egală îndreptățire și că ea nu poate fi întemeiată prin considerații trase din trecut. E destul ca un element etnic să aibă cetățenia în statul de care e vorba, pentru ca să se poată împărtași de toate drepturile asigurate de constituția lui supușilor săi.

Și cu toate acestea nici în practică și nici în teorie, lucrurile nu stau așa. În practică statul unguresc s'a însărcinat să dovedească lumii întregi, că o clasă de cetățeni poate fi încă astăzi redusă la starea de robi ai altei clase, numai și numai din considerații etnice; iar în ceea ce privește teoria, nu de geaba se silesc din răspuneri ungurii să dărâme întâietatea românilor pe pământul Ungariei și să tăgăduiască rolul lor istoric de înăbușitori și distrugători ai vieții românești. De aceea nu s'a găsit nici un singur cercetător ungur care să fi sprijinit stăruința românilor în vechea lor patrie, pe când români cari să fi apărât părerea

ungurilor se întâlnesc mai mulți; fie dintre renegați, fie chiar dintre acei ce o fac din o greșită convingere științifică și în dorința de a părea că nu pun patriotismul deasupra adevărului.

Cât despre mine, am fost totdeauna fericit că apărarea stăruinții neîntreruptă a românilor în vechea Dacie traiană a izvorât din o adâncă convingere științifică, încât nu am fost pus niciodată în uricioasa dilemă, de a pune în cumpănă sau adevărul istoric, sau interesul poporului meu.

Unul din argumentele cele mai puternice cari vin în sprijinul acestei stăruințe, este starea în care se afla poporul român în cele dintâi veacuri după cucerirea țării române de peste munți, de stăpânii lor politici actuali: ungurii.

Din toate numeroasele documente date la lumină mai ales de vr'o jumătate de veac încoace, se constată, că românii aveau drepturi și așezăminte cari dispar mai târziu, sub apăsarea sporită a cuceritorilor. Starea juridică, socială și economică a românilor merge tot scăzând, cu cât veacurile înaintază; cu cât ungurii își înfing mai adânc stăpânirea lor în corpul poporului român.

Acest popor avea la început un foarte bogat drept de proprietate, atât mare, acel al nobililor, cât și mic, acel al vechilor lor iobagioni, termin ce însemna pe atunci aceea ce erau moșnenii în Muntenia și răzeșii în Moldova. Acest drept de proprietate era legat de starea socială a românilor, înzestrați cu o clasă numeroasă de nobili, atât de băstine, cât și de acei creați de regii unguri, în urma isprăvilor lor vitejești pe câmpurile de luptă. Românii erau

apoi sprijiniți în stratul lor inferior de o puternică stare de mici proprietari liberi, a cărora îndatorire era slujba militară trebuitoare pentru apărarea țării carpatine de dese năvăliri, ce urmau întemeierii regatului maghiar; mai întâi ale cumanilor, apoi ale tătarilor și în sfârșit acele mult mai primejdioase ale turcilor. Tot pe atunci românii se bucurau și de un complex de reguli juridice ale lor proprii (*jus valachicum*) atât ca fond, cât și ca procedură; care hotăra și raporturile lor cu ocârmuirea maghiară.

Ei luau parte apoi la dietele, atât la cele mici din comitate în cari se judecau procesele, mai ales acele de proprietate, cât și la congregațiile generale ale Transilvaniei și ale Banatului, cari se ocupau cu reformele privitoare la starea indeobște a populațiilor. Atât în adunările cele mici, cât și în cele mari luau parte nu numai nobilii români, ci și poporul de jos.

Aceste drepturi și așezăminte se stâng cu încetul sub apăsarea maghiară. Mai întâi se îngustează și dispăre nobilimea cea mare românească, parte din ea părăsind Transilvania și Maramureșul, spre a căuta în înființarea statelor Muntenia și Moldova, adăpostul mai ales al credinței strămoșești; iar rămășița ei trecând pe rând la religia catolică, la încuscrii cu poporul domnitor și pierzându-și limba și naționalitatea, spori rândurile nobilimei ungurești.

Prin aceasta totodată și partea cea mai de samă a proprietății românești merse să întărească poporul domnitor.

UMORUL TRAGIC

Povestea Californianului*)

— De marele umorist american Mark Twain —

Sunt douăzeci și trei de ani de atunci: tocmai mă pregăteam să cercetez râul Stanislas și rătăceam toată ziua cu lopățile, ligheanul și găleata, spălând o mână de pământ și așteptând mereu zadarnic o lovitură fericită a soartei. Era un ținut minunat, acoperit cu păduri, îmbălsămat, plăcut, care odinioară fusese foarte locuit; azi însă oamenii au dispărut și acest paradis fermecător a rămas pustiu.

Au părăsit ținutul la vestea celor dintâi săpături. Din locul unde altădată se ridica un orașel muncitor, cu bănci, ziare, tovărășii arendășești, primar și consilieri comunali, n'au mai rămas acum decât niște cuprinsuri întinse de iarbă; nici odată nu s'ar putea bănui, că acolo a ființat vreodată un centru locuit. Era aproape de Tuttletown.

Pe câmpia împrejmuitoare la marginea drumurilor prăfuite, se găseau, ici și colo, căsuțe încăpătoare și drăguțe, împodobite cu vițe ce se agățau de niște trandafiri atât de stufoși încât ușile și ferestrele lor dispăreau după aceste leagăne de verdeață.

Totul spunea trecătorilor părăsirea acestor

*) A se vedea articolul precedent intitulat: „Despre umor”.

case, lăsate cu câțiva ani mai înainte de familii ruinate și descurajate cari nu putuseră nici să le vândă nici să se scape de ele. Din jumătate de ceas în jumătate de ceas se întâlneau ici și colo maghernițe de lemn de pe vremea facelor minelor; ele fuseseră ridicate de către cei dintâi mineri, premergătorii celorce zidiseră căsuțele. Câteva din aceste maghernițe erau încă locuite; desigur, că stăpânitorul lor era și celce le făurise; văzându-l acolo se putea deasemenea spune, că într-o vreme ar fi fost în stare să se înapoieze în Statele Unite bogat; dacă n'a făcut-o, pricina e fără îndoială, că și-a pierdut, averea și că, în înjosirea în care se afla, fusese nevoit să jure, că pune capăt tuturor legăturilor sale și că se va retrage din lume, lăsând să se creadă, că a murit.

Pe vremea aceea, erau imprăștiati în California mulți nenorociți cari, morți fără să fie, jicniți în amorul lor propriu, încăruneau la 40 de ani; gândurile lor tainice erau numai păreri de rău și dorinți, — păreri de rău după existența lor jertfită și dorinți de a birui greutățile vieții.

Era un ținut pustiu. Nici un sunet care să înveselească acele întinderi nesfârșite de păduri și pajști; nimic afară de băzăitul monoton al găzelor; nici un om, nici o vietate, nimic, în sfârșit, care să însuflească pe acești pustnici și să le sădească în inimă un grăunte de mângâiere.

Când, în sfârșit, în zorii zilei, văzui o ființă omenească, simții o adevărată ușurare. Era un om ca de vreo 45 de ani; stetea la ușa uneia din acele căsuțe atât de gospodărești, ascunse de tran-

dafirii și leagănele de verdeață de cari am pomenit.

Totuși această căsuță nu prea avea aerul să fie pustie; părea locuită, ținută bine, îngrijită cu dragoste, curtea de dinaintea ei era numai un răzor de flori din cele mai felurite și cari răspândeau un parfum îmbătător. Am fost, bineînțeles, poftit să intru și să mă socotesc ca la mine acasă, Așa e obiceiul țării.

Primirea aceasta bucurătoare a fost pentru mine o odihnă plăcută după atâtea săptămâni am trăit și am locuit cu mineri în colibe lor, unde totul este un amestec de murdărie, de pături în neorânduială, de cești și farfurii de cositor, de șuncă, de fasole și de cafea neagră; ca podoabe avusesem într-una dinaintea ochilor icoane de bătații spânzurate în ziduri de piroane. Toate acestea mi se păruse atât de searbăde, de o răceală atât de deznădăjduitoare încât îmi venea să iau câmpii.

Casa aceasta primitoare însă mi se înfățișă ca un cuib în care ochiul ostenit se poate odihni; simțeam că se potolește în mine acea trebuință de refacere pe care fiecare a simte în lăuntru său după ce a îndurat lipsuri grele. Celce a suferit de foame sau a fost chinuit, simte o plăcere nespusă când se așază la o masă îmbelșugată, unde găsește o mie din acele mici nimicuri cari, oricât de neînsemnate ar fi, fac fericirea traiului.

N'aș fi crezut niciodată că un petec de covor ar putea să pară atât de atrăgător, că vederea unui zid căptușit cu litografii și cromolitografii,

Pe de altă parte vechii iobagioni, cari se mândreau de a purta acest nume de cinste, care însemna: apărători ai țării, își pierdeau mereu micile proprietăți, rămânând ca muncitori pe pământurile nobililor, acuma cu toții unguri. Acești nobili începură să tiranizeze pe țărani, și pentru a împiedeca fuga lor, de pe proprietățile pe cari trăiau, îi readuceau cu sila pe ele. Așa se înființă șerbirea, care în numele ei de *iobagie*, amintea numai, ca o amară ironie, titlul ei onorabil de altă dată.

Paralel cu o asemenea decădere a stării sociale a poporului român, căzu în desobșnuință și *jus valachicum* precum și împărțirea lui la congregațiile țării. Acest popor ajunsese din un organism etnic de sine stătător, o turmă de robi ai națiilor stăpânitoare ale Ardealului: *nobilii* (cari puteau fi priviți ca nație întru cât sunt acum toți unguri) *secuii* și *sașii*.

Românii simțind nedreapta schimbare a stării lor, încercară a și redobândi măcar parte din vechile lor drepturi prin mișcări violente cari nici nu avură alt efect decât de a apăsa și mai tare jugul pe grumajii lor. Așa ajunse întreg poporul român o turmă de robi menită a îngrășa prin munca lor silită punga stăpânitorilor cari își închipuiesc în curând că el, strănepotul marelui popor rege era de un sânge mai prost și mai înjosit decât coborătorii „*biciului lui Dumnezeu*”.

Ne întrebăm acuma, cum se potrivește această dezvoltare istorică cu pretenția partizanilor părăsirii Daciei de populația ei de baștină la retragerea legiunilor de către împăratul Aurelian, și cum se poate susține că românii au pornit de peste Dunăre după ce ungurii pusese mâna pe țările Carpaților? Un popor când imigrează în o țară este totdeauna pus în o poziție de inferioritate față cu stăpânii regiunii, și dacă românii s'ar fi introdus cu încetul și pe furis în Ungaria cum spune Hunfalvy care are chiar *gratiositatea* a-i asemălaui cu țigani, atunci ar fi prea firesc de a-i găsi tocmai în cele dintâi timpuri în stare de robi cum aflăm și pe țigani, și numai cât mai târziu când mințile se luminau și condiția

oamenilor se mai egaliză să-i găsim împărțâșiți cu oare cari drepturi. În contra acestei stări, rațional găsim cea istorică a lor înzestrată la început cu o mulțime de drepturi pe cari le perd mai târziu. Este deci firesc lucru, de a admite nu că românii au intrat în țările carpatine după ce ele căzuseră în stăpânirea ungarilor, ci că ungurii au supus pe românii ce i-au găsit în ele lăsându-le la început bucurarea de mai multe drepturi pe cari le răpesc în urmă.

Adevărul istoric, când nu poate fi stabilit documentat, trebuie întemeiat pe încheieri trase din faptele posterioare cunoscute. Când aceste încheieri sunt conforme cu logica, ele au aceleași tărie ca și dovezile documentate cele mai puternice. Așa stă lucrul tocmai cu stăruința românilor în vechea lor patrie, dovedită în chipul cel mai învederat prin *scăderea* drepturilor lor în decursul timpurilor.

Corruption and Reform in Hungary A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson
D. Litt (Oxon)

— Urmare —

Restul vorbirii lui Richter a fost un atac asupra fanatismului, terorismului și calomniilor partidului popular. Foiașă jidovească „Pester Lloyd” dă firește multă atențiune acestei înfierări, din partea lui Richter, a antisemitismului partidului respectiv.

20 iulie.

Iuliu Justh. (Președinte al camerei, 1905—1909, și acum capul partidului independist). „Un orator al majorității a descris discuția adresei ca inutilă. Recunosc că în statele unde suveranitatea poporului e în plină putere... discuția respectivă nu e de mare importanță.”

Dar la noi, unde forma parlamentară a guvernării zace așa zicând în ruine dela ultimele alegeri încoace, (aplauze vii în stânga), unde suveranitatea poporului e o simplă frază fără rost, unde plângerile și jalbele noastre strigă la ceriu, unde orice interes al statului și națiunii e subordonat ideii monarhiei unitare, — importanța discuției adresei de tron nu poate fi contestată... Mai cu seamă acuma nu, după aceste alegeri înfricoșate... Disolvarea camerei e îngrădită jur împrejur

prin legi, și aceste dispoziții ale legii au fost cu totul ignorate... Contra voinții camerei s'a făcut apel la voința națiunii. Am fi putut aștepta pe dreptul, să se evite căi ilegale pe toată linia, ca așa voința națiunii ungare să se poată manifesta liber... Dar la alegeri s'au folosit mijloacele cele mai nedrepte... Partidul independentist a suferit durere un eșec grozav; dar în urma unor astfel de ilegalități nu poate fi surprins nimeni... Invingerea guvernului nu e o învingere de principii, ci a forței brute și a corupției. Alegătorii au fost dăruiți cu mâncare și băutură, și nu e nici o scuză, că acelaș lucru s'a întâmplat și de ceastăaltă parte.

Ar fi cașicând un om, acuzat cu furt, ar aduce scuza că și X, Y a furat. Libertatea noastră constituțională a fost călcată în picioare luni dearândul; au fost sate și ținuturi, unde alegătorii zăceau beți pe stradă (Szmrecsányi: Asta e adevărat. Am văzut-o) și au votat în stare de beție” (Strigăte: „Când?”)

Zoltán Vermes: Spre pildă în Galánta.

Szmrecsányi: În Nagyszombat poporul e încă beat.

Iuliu Justh: Voi aduce dovezi. Nu e scuză pentru cealaltă parte, dacă s'a întâmplat un caz și în Galánta. A fost corupție pe străzi. Au fost amenințări și fagădueli, Licențele de crășmarit și drepturile de trafic se trăgeau și acordau iarăși. Oficialii au fost transferați. Invătătorii, oficialii de tren, profesorii dela școalele secundare, și oficialii de toate rangurile, au fost expuși la șicanări fără păreche. (Strigăte: Bine, dar au votat și pentru opoziție!) Cățiva au făcut-o, dar majoritatea covârșitoare a votat contra partidului independentist, pentru că subsistența lor a fost primejduită (Sgomot îndelung în dreapta.) Dacă toate acestea n'au folosit, a pășit la mijloc jandarmul, forța militară, și în urmă președintele de alegere, care simplaminte a dat afară pe oamenii de încredere ai opoziției, (Strigăte: „In Zombor”) și au împiedecat pe alegătorii opoziției să voteze. În urmă fură respinși atâția alegători opoziționali, câți erau de lipsă pentru asigurarea unei majorități în favorul candidatului guvernamental. (Strigăte: „Unde?” Szmrecsányi: La Privigyé, la Nagytapolcsány, la Érsekújvár.) Toate aceste violări ale legii au avut loc cu știrea prefectilor. (Strigăte în dreapta: „Asta s'a întâmplat și sub coaliție”)

Contele Albert Apponyi: Acolo protestăm noi. Nici când! (Proteste în dreapta.)

Iuliu Justh: Poate fi învinovătită coaliția cu multe, dar nu că ar fi folosit violență și corupție la alegeri.* (Va urma.)

*) Aci din nenorocire d. Justh greșeste, alegerile din Verbó și Szenicz în 1905 (vezi p. 16—19) au fost dintre cele cu mai slabă reputație. Dar alegerile din 1906 luate în ansamblu au fost însăși puritatea, comparate cu cele din 1896, și acestea au fost întunecate la rândul său de cele din 1910.

că înfățișarea unor mobile îmbrăcate în mătăasă, a unei etajere vâpsite în culori aprinse și așternute cu tot soiul de scoici, a unor cărți și vase chinezești; într'un cuvânt, n'ași fi crezut nici odată că mulțimea aceea de „bibelouri” nefolositoare pe cari o femeie le strânge în casa ei ar putea să stârnească atâta plăcere ochiului.

Aceste „bibelouri” de obicei le vedem, fără să ne uităm la ele: totuș, dacă le-am desființat, lipsa lor am simțit-o. Fericirea ce mă cuprinsese trebuie să mi se fi oglindit pe față, deoarece gazda își dădu seama numai decât și se arată mulțumit, atât de mulțumit chiar încât, gâcindu-mi gândul, mi-o luă înainte și-mi zise, înduioșat:

— „Da, ea a făcut totul, vedeți: ea a orânduit totul, ea singură, toate până în cele mai neînsemnate amănunte”.

Și cuprinsese odaia întreagă cu o privire de o adâncă adorare. Una din acele stufe japoneze de mătăse pe care femeile obișnuiesc să le atârne, cu o neîngrijire silită de asupra câte unui tablou, era în neorânduială. El o zări numai decât și o așeză cu grijă migăloasă, dându-se de mai multe ori îndărăt ca, să vadă efectul ce-l face. Apoi o mai îndreptă dragăstos de câte-va ori cu vârful degetelor, zicând:

— „Așa o așeza ea; e greu de spus ce anume îi lipsește acestei perdele, dar, după părerea mea până ce nu e așezată astfel, totdeauna îi lipsește ceva.”

„Acum vedeți singur și totuși nu puteți să vă dați seama. Această îndreptare s'ar putea asemăna

cu mișcarea pe care o face o mamă, când mângăie pentru cea din urmă oară părul copilului ei, după ce l-a pieptănat și încrețit bine. Am văzut-o de atâtea ori așezând această perdea, încât sunt în stare s'o imit ușor, deși nu cunosc regulile artei. Ea însă le cunoaște; ea știe „de ce” și „cum”; eu știu numai „cum”, „de ce” nu-mi dau seama.”

Mă călăuzi spre odaia de culcare ca să mă spăl pe mâni. Așa odaie n'am mai văzut niciodată; un pat cu învelitoare albă, perne albe, un covor moale, chilimuri pe pereți, tablouri, o măsuță de perete cu oglindă, o perniță cu ace, și tot ce trebuie pentru pieptenat.

Intr'un colț un spălător împodobit cu stufe vechi de China, pe o policioară peste douăsprezece prosoape atât de curate în cât nu îndrăzneai să te slujești de ele de teama unui nehotărît simțământ de profanare.

Fața îmi trăda iar impresia ce mă stăpânea; el o ghici și-mi zise prietenește: „Iată opera ei întreagă; ea singură le-a făcut pe toate. Nimic nu este aici neatins de mâinile ei. Ați putea să credeți... dar nu, nu vreau să mai zic nimic”.

În vremea aceasta, îmi ștergeam mâinile și priveam pe furis amănuntele odăiei, cum se face de obicei când intri într'o locuință nouă, unde totul este odihnă pentru ochi și minți; un simțământ nelămurit îmi spunea că în jurul meu era ceva pe care gazda nu voia să mi-l destăinuiescă. Imi dedeam bine seama de aceasta; simțeam că vrea să mă facă să înțeleg prin semnele timide ce mi le

facea cu ochii; m'am silit din răspuțeri ca să tâlmăcesc acele semne ca să-i fac plăcere. La început n'am izbutit, dar privindu-l cu coada ochiului am prins a-l pricepe; am înțeles aceasta după mulțumirea ce-o lăsa să se vadă, fără să-și dea seama. Incepu să rădă bucuros și, frecându-și mâinile, îmi zise:

— „Așa! Ați găsit! Știam bine că în cele din urmă o să nimeriți! E portretul ei.”

M'am apropiat de-o ramă de nuc lustruit, atârnată de perete, și descoperii în sfârșit ceea ce mai înainte nu puteam afla: învelișul unui daghereotip*). Infățișa chipul răpitor al unei femei tinere, cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată. El îmi sorbia cu ochii admirația și părea pe altă lume.

— „Împlinește 19 ani, zise el, punând rama la loc; este și aniversarea căsătoriei noastre. Când o s'o vedeți... O, stați să se înapoieze”.

— „Dar unde e dansa? Când se va înapoia?” — am întrebat.

— „O, acum lipsește. S'a dus să-și vadă familia de două săptămâni; la o îndepărtare de 40 sau 45 mile de aci”.

— „Dar când trebuie să se întoarcă?” — „Azi e miercuri, ea va fi aci sâmbătă seara pe la nouă”.

Ce desamăgire! „Păcat! Până atunci voi fi plecat” zisei cu părere de rău.

*) Fotografie făcută la întuneric.

Convocator

Aderenții partidului național român din comitatul Timișului sunt convocați la

adunarea generală

care se va ține în *Belinți*, în 22 octombrie 1911 st. n. duminică, la orele 2 d. a. pe piața dinaintea casei protopopului Gherasim Sârb cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Situația politică generală.
2. Sufragiul universal.
3. Proiectele militare.
4. Propunerii, proiect de rezoluție.

Belinți, la 25 sept. 1911 st. n.

Comitetul aranjator.

Gherasim Sârb, protopop, *Belinți*, Emanuil Uugorean, dr. Aurel Cosma, dr. Gheorghe Adam, dr. Cornel Crăciunescu, dr. Valer Mezin, dr. Ioan Dobosian, Romul Cărăbaș, dr. Pompil Cioban, Petru Ionaș, dr. Coriolan Balta din Timișoara, dr. Lucian Georgevici, Nicolae Martinovici, Ioan Oprea, Lucian Sepeșian, Ioan Popovici, Fortunat Mureșian, Dimitrie Buibaș, Constantin Nicu, Alexiu Putici, Nicolae Recheșian, Traila Clipici, Ioan Pigli, Moise Barbulescu, Cristofor Trailă, Todor Novac, Pompei Dorca, Petru Raica, Petru Cralovicean, Iulian Farcaș, Gh. Maxim, Vasile Spân, Andrei Popovici, Alexandru Iancovici, Todor Nedin, Filip Vuia, Trifu Jivcovici, Ștefan Murgu, Tima Radi, Emiliu Brânda, Ioan Oficirescu, Isa Ioan, Gheorghe Adoc, Blagoe Codean, Mihail Bocsa, Iosif Cloambes, Gheorghe Ursu, Constantin Drăgici, Dimitrie Popovici, Nicolae Raicu, Virgil Amandia, Constantin Popovici jun., Nicolae Manea, Constantin Pava, Dameschin Cărăbaș, Ștefan Hațieg, Constantin Mateica, Petru Mateica, Dimitrie Cimponeri, Vichentie Marcu, Gh. Magier, Constantin Mihai, Coriolan Birăescu, Gh. Balint, Aurel Petcu, Constantin Iancovici, Ioan Văcărescu, Vasile Ilie, Augustin Rufu, Nicolae Cloambes, Trailă Beluț, Iosif Jivan, Trailă Belu, Constantin Iacob, Nicolae Bobu, Iosif Secoșian, Iosif Cuciu, Trailă Jugariu, Trailă Izvineanțu, Pavel Clipici, Trailă Jica, Iosif Spăriosu, Ioan Vicol, Ioan Buha, Iosif Buha, Iosif Belu, Nicolae Darabant, Toma Flueraș, Nicolae Belintianu, Ioan Marcu, Ioan Coteți, Iosif Bujoran, Moise Manea, Dimitrie Milivoi, Iancu Crista, Danilă Dumitru, Ioan Gruban, Dimitrie Ghergina, Nicolae Gurban, Nicolae Nescu, Ioan Neșcu, Moise Neșcu, Andrei Neșcu, Petru Barbulescu, Dionisie Sorian, Constantin Popovici, sen., Romul Maleta, Ioan Stoia, Gheorghe Georgevici,

— „Plecat? Nu! De ce? Rămâneți. S'ar supăra dacă nu v'ar găsi aici“.

Să se supere? Această ființă drăgălașă? Chiar dacă ar fi rostit ea aceste vorbe cred că nu m'aș fi simțit mai fericit. Mă cuprinsese o dorință aprinsă de tot de a vedea, o dorință atât de imperioasă încât mă inspăimântai. Imi zisei: „Pentru liniștea inimii mele trebuie să părăsesc această casă“.

(Sârșitul în numărul viitor).

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Petru, Martin, Constantin Martin, Ioan Suici, Iosif Bucovan, Iosif Georgevici, Constantin Borchescu, Dimitrie Mustafi, Lazar Vidac, Lazar Petru, Simion Brancu, Achim Golesiu, Moise Ilie, Trandafir Găiescu, Dimitrie Leucus, Nicolae Ilie, Nicolae Stoicu, Rusalin Cosariu, Gheorghe Tomi, Gheorghe Radi, Vasile Gaescu, jun., Vasile Gaescu, sen., Nicolae Cartarescu, Dimitrie Miutiel, Dimitrie Stanic, Nicolae Iovăn, Mihai Căruntu, Dimitrie Iancovici, Ioan Iancovici, Pavel Nenat, Ioan Pelici, Dimitrie Rațcu, Trailă Miutiel, Ioan Ivan, Ilie Olariu, Ioan Draghiciu, Ioan Rădulescu, Nicolae Drăghiciu, Nicolae Ciolac, Ioan Gerda, Ioan Marghitan, Gheorghe Onea, Ioan Micu, Dimitrie Pistrici, Achim Pava, Dionisie Mania, Dimitrie Rădulescu, Achim Suman, Lazar Dimitrie, Dionisie Rădulescu, Dimitrie Rădulescu, Achim Pava, Constantin Lazar, Donesie Manea, Ioan Pava, Ioan Mioc, Costa Cimponeriu și Gheorghe Hațieg.

Khuen și Aerenthal. În cercurile politice din Viena se colportează știrea, că în săptămâna viitoare primul ministru contele *Khuen Héderváry* va sosi la Viena și se va prezenta în audiență la *M. Sa.* Contele *Khuen* va avea consfătuiri cu ministrul comun de externe contele *Aerenthal* și cu primul-ministru austriac baronul *Gautsch*.

Fără îndoială că cu prilejul acestor consfătuiri dintre cei doi prim-miniștri și dintre ministrul comun de externe afară de chestiile politice ungurești va fi discutată și chestia tripolitană.

Ministru Zichy la M. Sa. Din Viena vine știrea, că ieri după amiază ministrul *Zichy* a sosit la Viena, iar astăzi vineri, a fost primit în audiență la *M. Sa.* Cu prilejul acesta contele *Zichy* a raportat *M. Sale* în chestia de rezort.

Joi seara contele *Zichy* a avut o lungă convorbire cu ministrul de finanțe *Lukács*.

Acțiune pentru banul Tomasich. „Keleti Értésítő“ scrie: Ieri, joi, contele *Teodor Peiacevici*, președintele clubului parlamentar al deputaților croați, a sosit la Budapesta și a chemat pe cale telegrafică membrii clubului la o conferință care va avea loc mâine, sâmbătă, dimineața în hotelul „Cornul de vânat“. Se crede, că conferința va lua atitudine în contra atacurilor din presă și parlament îndreptate în contra baronului *Tomasich*.

De prezinte banul *Tomasich* petrece încă în străinătate, dar la sfârșitul lune curente se va întoarce acasă. Dreptaceea în cercurile croate se susține, că în timpul cel mai apropiat în călătoria sa spre casă baronul se va opri și la Budapesta.

Călătoria regelui Petru la Budapesta. Din Belgrad se anunță următoarele: Aici se șvonește, că la 28 octombrie n. regele *Petru* va vizita pe *M. Sa* împăratul *Francisc Iosif* la Budapesta. Regele *Petru* va petrece două zile în Budapesta, apoi va călători în Franța, unde va vizita pe președintele *Fallières*.

Mișcarea diplomatică română. Cu privire la mișcarea diplomatică română aflăm că d. *Titu Maiorescu* ar fi hotărât numirea d-lui *Nanu* ca ministru la *Petersburg* și a d-lui *Diamandy* ca ministru la *Londra*.

D. Rosetti-Solescu continuă însă a protesta în contra trecerii sale la pensie și refuză să părăsească legația din *Petersburg*.

Din cameră. În prima jumătate a ședinței s'au mântuit câteva votări nominale, apoi la 1 oră deputatul *I. Baross*, kossuthist, a vorbit la proiectele militare.

Vorbirea lui *Baross* a fost așteptată cu interes, deoarece se știa, că părerile lui nu congruiază

cu părerile partidului justhist. Aceia, cari susțineau aceasta nu s'au înșelat în presupunerea lor, deoarece *Baross* a luat atitudine hotărâtă în contra legărei pretenziunilor politice radicale cu chestiile militare, arătând primejdia națională care va amenința țara prin realizarea lozincei radicale.

La sfârșitul ședinței *L. Holló* a interpelat în chestia boicotului școlii ungurești din *Petrovaradin*, în *Slavonia*.

Interruperea raporturilor comerciale italo-române. Expediția militară a Italiei în *Tripolis* nu e aprobată de presa democrată și socialistă italiană, care vede nu numai marile dificultăți pe cari le va întâmpina statul în realizarea intențiilor sale războinice, ci și partea odioasă a acestei întreprinderi, care va cere atâtea vieți omenești și va compromite încă odată toată sfortărea spiritelor luminate pentru întemeierea păcii universale.

Un ziar italian, care e chiar semi-oficios, „*L'Italie*“, nu împărtășește nici el entuziasmul presei guvernamentale pentru aventura italiană. Intre considerațiile pe cari le invoacă pentru a-și susține teza pacifică, este una care amintește și interesele comerciale ale Italiei în România.

Iată cum se exprimă „*L'Italie*“:

„*Ocuparea Tripolisului și Bengazi-ului ar avea ca urmare imediată un războiu cu Turcia. Flota turcească e nulă; dar armata otomană e respectabilă... Afară de aceasta, urmările unui războiu nu sunt numai cele cari derivă din lupte. Mai e ruperea raporturilor comerciale, cu urmările sale. În 1909, Italia a exportat în Turcia din Europa și din Asia mărfuri în valoare de 78 de milioane și a importat pentru 71 de milioane.*“

„*In caz de războiu, nici un vapor italian nu va putea trece Dardanelele, fapt care va aduce o pagubă simțitoare traficurilor noastre cu porturile rusești și românești și o pagubă și mai simțită companiilor noastre de navigație*“...

Acest argument al ziarului italian e foarte serios, dar Italia voește cu orice preț să-și asigure o posesiune în Africa. Ea a și început ostilitățile.

Turcia a respins ultimatul Italiei

Ieri după amiază reprezentantul Italiei la Constantinopol a predat marelui vizir ultimatul Italiei.

Seara apoi a urmat cealaltă pretențiune a Italiei, în care se cerea ca Turcia să-și revoace momentan garnizoana din *Tripolis*.

Consiliul ministerial a ținut ședință până târziu după miezul nopții și a hotărât să respingă toate pretențiunile Italiei cuprinse în ambele ultimate declarând că nu admite ocuparea *Tripolisului*.

Va apela din nou la puterile mari europene pentru intervenție.

Dar cu toată intervenția puterilor mari, se pare, că izbucnirea unui războiu nu poate fi evitat.

Știrile dela amiază vestesc că italienii

Pilecz Irma

atelier de corsete.

Arad, str. Deák-Ferencz 2.

Asortiment de corsete de specialitate

(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, bandaje și aparate de răzimat drept (șitoare)

Se primesc reparații și curățiri.

— Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. —

au început deja ocuparea Tripolisului și după toate semnele ocuparea nu se va putea fără vărsare de sânge.

Guvernul turc se teme de o revoluție internă, care ar aprinde întreg Balcanul.

Flota Italiei înaintea Tripolisului

Flota italiană a înconjurat portul din Tripolis. Prin reflectori au aruncat în cursul întregii nopți lumină în jur ca să nu se apropie or'o corabie dușmând. Intre vase se află și patru vase uriașe. Flota e sub conducerea viceadmiralului Aubrg. O altă parte a flotei se află în apele Siciliei, ca să împedice apropierea vaselor turcești.

Două vase de războiu franceze au primit ordin să plece îndată la Tripolis ca să apere viața și avutul supușilor francezi.

Situația în Tripolis.

Străinii aflători în Tripolis au părăsit cea mai mare parte orașul. Italienii s'au refugiat în edificiul băncii Banca di Roma, pe care l-au bari-cadat după toată forma. Englezii din Tripolis s'au pus sub scutul Italiei. Armata turcească din Tripolis a primit ordin să împiedece cu arma debarcarea de pe corăbiile italiene.

Italienii de pe teritoriul turcesc se află în cea mai mare primejdie. O parte a părăsit teritoriul prin Constantinopol, dar mulți au fost reținuți ca ostatici.

Poarta a respins cererea Italiei ca supușii italieni să fie puși sub scutul unei puteri străine.

Anglia contra Italiei.

Semioficiosul englez „Westminster Gazette” atacă vehement Italia. Provoacă puterile mari să intervină încă la timp și să împiedece răpirea Tripolisului.

Turcia trebuie sprijinită față de Italia, să i-se asigure supremația în Tripolis și să se asigure că nici una din posesiunile din Asia, Africa și Europa nu i-se va răpi.

După alte știri Tripolisul e aproape întreg răsculat. Arabii țin adunări, în cari jură că vor lupta până la moarte împotriva Italiei. Toată comunicația a încetat. Prăvăliile și cafenelele sunt închise.

În Roma se crede, că Turcia va ceda de teama unei revolte din Balcan. Guvernul turcilor tineri a dispus mobilizarea și cere demisia sultanului.

CORRESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN SIBIU

Jubileul Seminarului Andreian. — După zborul lui Vlaicu. — Pregătiri.

— 28 septembrie.

O sută de ani s'a împlinit de când s'a întemeiat seminarul preoților din archidieceză, închinat mai târziu de marele Șaguna, sfântului mucenic Nichita Romanul, pe care-l credea un sfânt intrucâtva al nostru. În această sută de ani modestul seminar de pe vremuri s'a făcut unul dintre cele mai puternice focare de cultură românească. Astfel și serbarea de azi a vieții de un veac, trebuia să aibă oarecare importanță culturală pentru noi, așa de pildă cum are pentru România serbarea jubilară a universității din Iași.

Dacă totuși proporțiile serbării n'au fost cele cuvenite, este de vină numai și numai oboseala publicului, după serbările din Blaj și manifestațiile lui Vlaicu.

Și poate mai un motiv de deprimare: că nu s'a putut dobândi pe această zi solemnă clădirea

cea nouă și măreață a seminarului, atât de mult dorită și cerută în vremea din urmă, în locul vechi zidiri scunde și cu impresie de sihăstrie nesănătoasă. Împreună de pildă cu sfintirea noului lăcaș, desigur serbarea de azi ar fi luat caracterul unei manifestații culturale românești.

În lipsa acestor condiții, caracterul serbărilor a fost mai mult numai oficial și colegial.

S'au adunat mulți elevi, tineri de tot și bătrâni de tot, ai seminarului; unii bărbați cunoscuți ai vieții românești. Încă de ieri, Sibiuul — străzile și cafeneaua Habermann — avea aspectul unui oraș preoțesc.

Deosebit de bună impresie făcea înfățișarea elegantă, sigură, distinsă, mai ales a preoților mai tineri, dela sate.

Repede s'a înghebat corul și s'a instruit imnul ocazional ce era să se cânte a doua zi.

Slujba și parastasul pentru întemeietori și binefăcători, a celebrat-o însuș Prea S. Sa mitropolitul la orele 9 în catedrală.

După aceea s'a executat programul matineului serbătoresc, în seminar.

Directorul actual dr. Eusebiu Roșca a spus cuvintele de deschidere; cuvinte omagiale, zmulse din inimile tuturor și spuse bărbătește. Apoi foștii și actualii elevi au cântat împreună imnul ocazional compus de profesorul T. Popoviciu, pe cuvintele din poezia ocazională a părintelui profesor I. Teculescu. Puternică a fost mai ales strofa:

Prin valuri și neguri tu far de lumină
Ai fost ne'ncetat.

Cărarea cea dreaptă a legii străbune
Tu ai luminat.

Și neamului preoți, cărmacii isteți
Și-ai legii străjeri,
Și dascăli strădălnici ai slovei cuminte
Cinstiți pioneri;
Un secol dearându-l, ca rază de soare,
Tu singur i-ai dat,
Pe toți din potirul credinții și-al limbii
I-ai cuminecat.

D. profesor dr. A. Crăciunescu a vorbit foarte frumos despre însemnătatea zilei, și la sfârșit corul a cântat „Mănăstirea Putna”, poezie de Bolinteanu, melodie de Vorobchievici.

Prânzul l-au luat împreună toți oaspeții, în fruntea mesei cu I. P. C. Sa cav. Ilarion Pușcariu. S'au rostit peste 20 de toaste.

Intr'una din cancelăriile advocaționale din Sibiu intră mai zilele trecute un țaran chipeș și deștept din Avrig. „Mare năcaz mă arde, domnule...” își începe povestea; și-o spune.

Firește, femeia.

De cinci ani au trăit în cea mai bună armonie, cum se cuvine unui fruntaș dela sate. Nu și-au ieșit unul din voia altuia, și nu s'au certat unul cu altul, măcar în gând. Că nevasta-i frumoasă și harnică, iar el îi om cuminte, și știe cum se stăpânește o muiere.

„Numai dela Vlaicu se vine toată pricina!” oftează românul nostru, din greul inimei.

Adecă așa s'a întâmplat, că ea voia să vadă cu orice preț pe omul care sboară, el însă o feria. De ce să-și risipească banul și vremea, când îi vreme urâtă, și nu se știe ce o fi? Dar muierea nu s'a lăsat. S'a sculat mai de dimineată decât bărbatul, a scos 100 de coroane din ladă, și hai la drum. Până luni seara n'a mai văzut-o pe acasă bietul om, și nici nu mai vrea s'o vadă. Venise la avocat să-i dea pără, pentru divorț...

S'a făcut socoteala după sborul lui Vlaicu și s'a constatat, că rezultatul financiar e nul. Nici profit, nici deficit.

S'a mai constatat și atitudinea mai mult decât pasivă a sașilor. Ei au ascultat cu toții de apelul societății aviatice maghiare, și din „patriotism” nu au voit să sprijine un aviator „străin”.

Oare din asta nu rezultă o datorință și pentru românii din Sibiu? Să răspundă cu boicot la boicot, și să nu-și dea banul lor la tot felul de concerte și teatre nemțești de a doua până la a zecea mână!

Un nou jubileu va avea loc cât de curând la Sibiu. Școala de industrie de sub conducerea d-nei Cosma, îl va serba, și aci se va face și inaugurare de nou lăcaș. Atelierele și salele de expoziție ale școlii se vor aranja cu totul din nou, se vor mări, și se vor ajusta mai perfect. D-na Lucia Cosma va da un mare concert în favorul școlii, la Gewerbeverein.

Multe pregătiri se fac și pentru seria de conferințe în vederea iernei ce s'apropie. Deocamdată luptă curentele: cel abstract sau cel real să prevaleze? O să vedem care va învinge — prin cucerirea atenției, desigur, nu prin cantitatea conferențelor.

Correspondent.

Expoziția de copii din Lancrăm

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului a aranjat prin comitetul său central a VI-a expoziție de copii în ziua de 24 sept. n. c. în frunțașă comună Lancrăm, care e situată pe lângă șoseaua ce leagă orașele Alba-Iulia și Sebeșul săsesc, la o depărtare de o jumătate de oră de acesta din urmă.

Mulțumită împrejurării atât de avantajoase de-a fi așa așezată între două orașe, comuna Lancrăm s'a dezvoltat atât în privința materială cât și morală destul de multumitor. Poporul din acest sat cu circa 1800 de locuitori toți români se distinge printr'un intelect ager și întreprinzător. O parte însemnată din populațiune se hrănește prin diferite feluri de întreprinderi neguțătorești și ca urmare a acestui fel de traiu se și observă la aceștia o emancipare socială asemănătoare cu aceea ce-o aflăm la mărginenii de pe lângă Sibiu.

În raport cu numărul sufletelor hotarul comunei Lancrăm e foarte mic, astfel încât împrejurările locale i-au silit pe lancrămeni a căuta și alte modalități de traiu afară de plugărie.

Dintre comunele din jurul Sebeșului săsesc Lancrămul e satul care a dat până acum cel mai mare contingent de oameni cu carte precum și meseriași destoinici.

Funcționarii comunali ș. a. 4 învățători și un preot sunt fii din comună, iar ceilalți, adecă al doilea preot și notarul comunal sunt după obârșie străini, dar tot cu atâta dragoste față de comună ca și când ar fi fiii ei. Fiind toți și cam de aceeași etate dâșii fac o rară excepție între cărturarii noștri dela sate, căci trăesc în cea mai bună armonie unul cu altul.

Considerând toate aceste avantajii ce le are Lancrămul față de alte sate de pe aici putem afirma că comitetul central al „Reuniunii” din Sibiu a făcut cea mai bună alegere designând pentru aranjarea expoziției a VI-a de copii comuna Lancrăm.

Împrejurarea că până câtră amiazi a plouat binisor a deprimat puțin elanul cu care se pusese la cale această însemnată festivitate, dar scopul final totuș s'a ajuns.

Și care este acest scop ne-am întrebat cu toții?

Răspunsul la această întrebare ni-l-a dat d. prof. seminarial dr. V. Stan, care în absența dlui primpretore din Seliște Petru Draghita a fost proclamat de președinte al expoziției, în vorbirea de deschidere prin care a precizat acel scop în modul următor:

„O vorbă veche ne spune, că al aceluia este viitorul, al căruia va fi pământul. Pătrunsă de acest adevăr „Reuniunea română de agricultură din comit. Sibiului” dela înființarea ei și până în ziua de astăzi s'a năzuit a învăța obștea românească cum să lucreze pământul ca să-l poată stăpâni. Mijloa-

Numai pe proprietarii mici
din suburbiul Aradului îi poate
interesa că în str. Kasza Nr. 3 și
49 avem un depozit bogat de

țevi de beton
acomodate pentru canalizarea ce
se află acum în curgere. Prețurile
cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
întreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

cele ei au fost pe cât s'a putut totdeauna practice și intuitive și pentru aceea rezultatele ei, deși nu au fost bătătoare la ochi, totuși au fost evidente. La lucrarea pământului însă lucrul de căpetenie sunt brațele de muncă ale economului. Brațele acestea însă în timpurile mai noi s'au împuținat și au și slăbit. Putem numi deci salvatoare ideea sulevată la timpul cel mai potrivit de comitetul central al zisei „Reuniuni” de a aranja expoziții de copii pe întreg teritoriul comitatului nostru. Prin aceste expoziții cari sunt împreunate cu premieri și cu prelegeri folositoare, se dau cele mai edificatoare pilde și sfaturi despre copiii cei mai bine dezvoltăți și despre felul cum au să fie aceștia nutriți și crescuți. Deși nu se poate afirma, că cele cinci expoziții de copii aranjate până acum ar fi avut efecte mari, totuși s'a constatat, că în acele comune unde s'au făcut astfel de expoziții, se remarcă o îndreptare în creșterea și nutrirea copiilor. Fără îndoială, efectele ar fi mai vizibile dacă și munca ar fi mai sistematică.

Cam în felul acesta a precizat d. prof. dr. V. Stan noima expozițiilor de copii și cine a luat parte la astfel de expoziții va recunoaște, că definiția aceasta a scopului corespunde adevărului.

În Lančrăm au fost expuși 56 de băieți și 51 de fetițe, toți dela 1—4 ani. Dintre aceștia au fost premiați 57 de inși, a căror listă urmează mai la vale. Premiarea s'a făcut pe baza propunerilor dlor medici dr. Ioan Elekes din Sebeș și dr. Traian Petrașcu din Tâlmăciu prin juriul compus din intelectualii prezenți. După premiere s'au fotografiat mai multe grupuri de copii, precum și o șezătoare țărănească și un grup de bărbați, iar de încheiere s'a ținut poporului adunat în curtea școlii conform programului două conferințe bine reușite ș. a. Au vorbit d. dr. T. Petrașcu: „Despre nutrirea copiilor” și d. Ioan Pavel, inv. în Sebeș, despre: „Greșeli la creșterea copiilor”.

Dacă te gândești la firea delicată a mamelor române este peste putință a crede că cele văzute și auzite la astfel de expoziții de copii să nu lase urme adânci în sufletele lor și să nu trezească în ele dorințe de a da în viitor mai multă atențiune copiilor lor, care le sunt tuturor odorul cel mai iubit și mai scump decât lumina ochilor.

Activitatea Reuniunii din Sibiu e restrânsă la teritoriul comitatului Sibiu, dar prin faptul că d. V. Tordășianu, secretarul și sufletul reuniunii se îngrijește ca fotografiile copiilor premiați să se răspândească prin revista „Luceafărul” în cercuri cât mai largi, indirect și prin tăcere binefăcătoare sugerează ideile pe care acasă le pune în practică atâtor și atâtor mame de român.

Și în Lančrăm a fost neobosit acest „nobil cerșitor”, care cu creștarul și cu pițula a pus până acum bază la 16 fonduri, care de care cu scop mai nobil.

Harnicii învățători din Lančrăm au aranjat seara o producțiune teatrală, al cărei venit curat l-au destinat pentru înființarea unui fond pe seama femeilor lăuze și sărace.

La acest fond au intrat și două daruri dela doi fii ai comunei care azi se află în România ș. a. au trimis: S. Blaga, farmacist, Turnu-Severin, 50 cor. și Ion Miga, farmacist, Constanța, 35 co-roane.

Fondul de nouînființat s'a predat spre administrare reuniunii femeilor din Lančrăm, a cărei prezidență este de prezent doamna preoteasă Vasilie Mateiu, și la a cărei stăruință s'a aranjat cu acest prilej o foarte frumoasă expoziție de lucruri femeiești.

Nici la acest prilej n'a lipsit obișnuitul banchet, care s'a servit în sala de ședințe dela primărie sub președintă supraveghere a d-lui notar comunal Aurel Barbu. După program ar fi fost să se servească la 2 ore d. m. dar din pricină că d. Tordășianu nu-și putea împăca copii nici cu bomboanele și smochinile aduse dela Sibiu nici cu clopoțelul prezidențial am ajuns la oală cu varză abia câtră 6 ceasuri.

Copiii au fost premiați în grupe de băieți și fete, dela 1—2, 2—3 și 3—4 ani.

Corresp.

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Insemnătatea chestiei tripolitane pentru politica externă și internă a monarhiei.

— 27 sept. Viena.

Chestia tripolitană devine tot mai acută. Pe monarhia noastră o privește de aproape nu numai în urma faptului, că un eventual războiu nu se poate evita, dar și de aceea, că sunt temeri, că în Balcan se va aprinde din nou focul abia stins. La aceasta se mai adaugă împrejurarea, că Austro-Ungaria stă în cele mai bune relații, atât cu Turcia, cât și cu Italia pe baza triplei alianțe și în consecvență n'ar vrea să lovească în interesele nici uneia dintre părțile beligerante.

Pășirea contra Italiei ar da nou nutrement irendentismului, dar mai ales ar slăbi tripla alianță prin eventuala ieșire a Italiei din legăturile ei.

Dar Austria nu poate fi indiferentă nici față de slăbirea imperiului otoman, prin deslăpirea Tripolisului, căci în acest caz ar cădea regimul junilor turci și ca urmare s'ar începe din nou războiul în toate statele din Balcani și Turcia.

Alurele centralistice ale regimului pseudo-liberal inaugurat după calapod german și maghiar de către turcii tineri, a urmat atât în Albania, cât și în Macedonia o astfel de politică față de naționalități, care a amărât în mare măsură pe toți ceice nu se numără între turci, creând astfel de stări, cari vor pretinde remedii radicale și îndelungate pentru înlăturarea lor.

Atât Grecia cât și Bulgaria, Sârbia, Muntenegru ar putea folosi acest moment ca prilej pentru eliberarea conaționalilor lor, dar li-s'ar ușura nespun de mult acest pas, dacă Italia ar intra la un eventual războiu cu trupele sale și în Balcani. În acest caz am avea înaintea noastră un războiu balcan mare, care e exchis să n'aibă urmări și în afară de acest teritor.

Interesul monarhiei noastre este deci să susțină acele legături de prietenie cu Italia, care au existat și până aici, dar în același timp n'ar voi să admită nici știrbirea în orice formă a integrității Turciei.

Aceste momente trebuie binecumpănită, atât din punctul de vedere al politicii interne, cât și externe a monarhiei noastre.

Partea vestică a Balcanului cade deja în sfera intereselor habsburgice, dacă Turcia își va pierde aici terenul de sub picioare, monarhia noastră nu poate admite nimănui ocuparea lui. Cu atât mai puțin va admite însă regatul dunărean formarea unu *Piemont* sârb, care ar muta punctul de gravitate al mișcării sudslave în afară de granița Austriei.

Și aici e punctul de atingere între politica internă și externă a politicii monarhiei noastre. Monarhia habsburgică nu va putea ca cel mai mare stat sudslav să deneghe de dragul oligarhiei maghiare și la comanda da' lde Polónyi autonomia națională pe seama slavilor de sud în cadrele unității imperiului și n-are nici un interes să împiedece ca Agramul, să devină capitala, centrul de gravitate al tuturor slavilor de sud în și afară de granițele monarhiei.

Natural aceste fapte vor dispăcea tuturor partidelor parlamentare din Ungaria, dar vremile dela 67 au trecut și tot astfel nu este departe timpul când și parlamentarismul privilegiilor va aparține trecutului.

Monarhia habsburgică nu va putea nici când să-și îndeplinească misiunea istorică în Balcan, până ce majoritatea locuitorilor ei din est, românii, slavii și germanii gem sub jugul oligarhiei maghiare și astfel li lipsește simpatia popoarelor din Balcan atât de necesară.

Toate acestea trebuie să fie pentru monarhie și pentru Viena mai de preț decât prietenia lui Polónyi și a tovarășilor săi, cari voesc să pună mâna și asupra Croației.

Chiar să plece banul *Tomasic* la Agram nu va mai ajunge o creatură a oligarhiei maghiare.

Și în Croația se vor schimba cât mai curând lucrurile întocmai ca și în Ungaria, prin introducerea votului universal, egal și secret.

Correspondent.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Chestia tripolitană; o sută de mii de oameni chemați sub arme; escadra din Spezia gata de plecare. — „Invățăminte de războiu” de Moltke — și ziaristii.

Deși atmosfera părea că se liniștise — totuși situația puțin clară de care vorbeam în corespondența trecută — nu putea dura multă vreme numai cu știri și notițe mai mult sau mai puțin verosimile.

Manifestul publicat în după amiaza zilei de sâmbătă 23 curent, în care sunt chemați pentru ziua de 26 — contingentul anului 1888 a lămurit îndeajuns intențiunile guvernului ce fură până atunci puțin explicite prin organele oficiale ale lui.

Știrea despre concentrarea unui întreg contingent a provocat mare entuziasm aproape în toate straturile sociale. Singur partidul socialist — prin câteva comisi fără numă în cari, ea de obicei s'au turnat vorbele cu găleata în fața unei mulțimi ce nu poate pricepe — cu toată bunăvoința ce ar avea-o, chestiunile politice externe ale țării lor — a căutat să-și facă protestul lor solemn — proclamând greva generală, care foarte probabil nu se va face. Până acum toată mișcarea lor — cel puțin în Milano — s'a redus la simple demonstrații de stradă fără nici un rezultat, decât doar câteva arestări făcute în persoana celor mai gălăgioși.

Dreptul absurd al unei minorități — care nu are nici meritul competenței — de a impune unui guvern linia de conduită în chestii de politică externă — ne pare un lucru dacă nu extraordinar, pretentios în orice caz.

Pentru că în primele zile ziarele dădeau notițe și știri precise despre toată mișcarea trupelor, guvernul a dat un comunicat oficial prin care se spune că — deoarece consideră începută o perioadă de acțiune, atrage atenția autorităților asupra riguroasei aplicări a articolului 107 din codicele penal — relativ la excepționalele pedepse ce sunt aplicate acelor ce ar divulga orice mișcare — sau proiect — al armatei ori a forțelor navale.

Entuziasmul e mare. La Palermo în timpul discuției consiliului comunal — un consilier a exclamat:

„Ca speranța, că fiii noștri să fie chemați pentru importante acțiuni, exprim cele mai vii auspicii ca steagul italian să fâlăie încă odată pe: „mare nostrum” și pe pământul al cărei civilizație, cere colaborarea noastră.”

Și în furtunoase aplauze fu anunțată chemarea sub arme a contingentului 1888.

În ultimul moment ne vine știrea, că în urma intrunirilor socialiste din principalele orașe, se va proclama greva generală de 24 ore — pentru toată Italia — pe mâne...

Un colaborator al „Nuovo Giornale” dă câteva pagini inedite a „Invățămintelor de războiu” a lui Moltke la cari lucrează acum statul major al armatei germane, în cari istorisoste, că în primul volum al eminenței publicațiunii, marile ofiter în vreme ce se declară viu admirator al presei și a ziaristilor în timp de pace, îi consideră însă în vreme de război ca cei mai periculoși indivizi, atribuindu-le posibilitatea de a putea strica un întreg plan de luptă, de a cauza catastrofa unei întregi națiuni.

Și dă acest exemplu: „Eu aflai mersul guvernului Mac-bahm la Sedan, dela un ziarist englez și primul anunț a mobilizării armatei franceze de sud, în ultimele zile în 70, am știut-o dela o reclamă publicată de un ziar local. Era vorba de o domnișoară (tot femeile mai limbute!) ce părăsise colegiul unde urma pentru a petrece Crăciunul în familie și fu nevoită să se oprească în stația de plecare pentru că trenurile erau întrebuintate la transportarea trupelor.

Supărată și indignată, ea trimise ziarului local o scrisoare de protestare ce fu imediat acceptată și publicată. Moltke susține deci, că în caz de război ar trebui să fie oprit absolut ziaristilor ca să publice notițe asupra operațiilor de război, mărghinindu-se cu publicarea buletinului trimis zilnic de către statul major.

Milano, septembrie 1911.

Auty.

Litere — Arte — Științe

INSTRĂINARE

Mugia la geamuri vântul toamnei
Plânga și zarea de 'ntristare
— Un psalm — o lacrimă din suflet —
L'a frunzelor înmormântare.

Și 'n stolul trist de rândunele
Ce se duceau spre țări străine
Simțiam întâia despărțire
De fericire și de bine.

Și-atunci în dimineața tristă
Stând trist la valurile mării
Am înțeles întâi că 'n suflet
Imi plânge cântu 'nstrăindrii.

Budapesta.

Ovidiu Hulea.

THOMAS CHARLYLE

Căi bune și căi rele

O spun mereu, privilegiul veșnic al nerozilor este să fie cârmuiți de cei înțelepți, să fie duși pe calea cea dreaptă de către aceia cari o cunosc mai bine ca ei. Aceasta este cel dintâiu „drept al omului”, față de care celelalte drepturi sunt nimic, — lucruri de prisos, corolari cari decurg dintr'ansul, dacă nu sunt contraziceri ale acestuia, și mai puțin decât nimic! Pentru cei înțelepți nu este un privilegiu; departe de asta. Fără îndoială, cum aduce pază țării lor, implică și paza lor; dar în sine este cea mai strașnică datorie pe care și-o impune un om înțelept, dacă e intrădeavăr înțelept.

Găsiți într'o țară omul cel mai capabil din câți sunt înțârsa; înălțați-l la locul cel mai de sus, respectați-l cu credință: ați aflat o cârmuire desăvârșită pentru acea țară; nu e urnă de vot, elocvență parlamentară, sufragii, clădire de constituție sau te miri ce organism care să o poată îmbunătăți cât de puțin. Se află într'o stare desăvârșită; o țară ideală. Omul cel mai capabil, ceea ce însemnează și omul cel mai sincer, cel mai drept, cel mai nobil: ceea ce el ne spune să facem trebuie să fie neapărat lucrul cel mai înțelept, cel mai nimerit pe care-l putem învăța undeva sau cumva; — lucrul care se cuvine să-l facem cu orice preț, cu o dreaptă și leală recunoștință, fără să ne îndoim de nimic! „Fapta” și viața noastră vor fi atunci bine rânduite, întrucât cârmuirea le poate rândui; acesta ar fi idealul constituțiilor.

A înălța pe oameni de talent, a căuta și a trece prin ciur întreaga societate și fiecare clasă în parte pentru a găsi pe oamenii de talent și a-i ridica bucuroși, nu a fost totdeauna ceva cu nepuțință. În multe forme de guvernământ s'a făcut acest lucru și se face încă, în anume măsură. Măsură în care formele de guvernământ isbutesc să facă acest lucru arată foarte exact gradul lor de valoare divină și umană, gradul de succes, de adevărată și ultimă isbândă la care se pot aștepta în lumea aceasta.

Lumea a arătat puțină bunăvoință învățătorilor ei: foamea și goliciunea, primejdiile și injuriile, pușcări, crucea, paharul cu otrăvă au fost răsplata pe care a oferit-o înțelepciunii, primirea bună cu care a întâmpinat pe cei ce veniseră să o lumineze și să o purifice. Homer și Socrates și apostolii creștini țin de timpurile vechi; dar martirologia lumii nu s'a sfârșit cu aceștia. Roger Bacon și Galilei lăngăzesc în închisorile preoțești; Tasso se tânguie într'o celulă de balamuc, Camoens moare cerșind pe străzile Lisabonei. Așa au părăsit oamenii, așa „au prigonit pe profetii lor” nu numai în Iudeea, ci pretutindeni unde au fost oameni.

Puterea opiniei publice? E o putere, pe care o cunoaștem foarte bine; e respectată și prețuită, ca fiind de un folos indispensabil, dar nu e deloc recunoscută ca forță finală sau divină. Pu-

tem întreba: Ce lucru divin, ce lucru într'adevăr mare s'a făcut vreodată prin această putere? Oare puterea opiniei publice a dus pe Columb spre America, or pe John Kepler, pe când murea de foame, să descopere adevăratul sistem al stelelor?

Aceasta a fost deseori, ba chiar de cele mai multeori, soarta oamenilor mari și a iubitorilor de înțelepciune: timpul și țara lor nu le-a dat nici o importanță; în marele târg al lumii, mărgăritarele lor au fost luate drept pietre fără valoare și cu ocară date la o parte. Slabi în părtași, tari numai în credința lor, cu o nestrămutată conștiință a bunătății și valorii faptei lor, au făcut apel, în tăcere sau cu vorbe, la vârstele viitoare, când urechea lor avea să fie surdă la glasul iubirei sau urei, dar când adevărul dintr'ansii va vorbi cu un glas auzit de toți. Bacon și-a lăsat operele generațiilor viitoare, după ce vor trece mai multe veacuri.

„Trebuie să mă mahnesc, spunea Kepler, în izolarea lui, în extrema lui nevoie, dacă oamenii nu primesc descoperirea mea? Cum Atotputernicul a așteptat șase mii de ani să vie unul, care să vadă ceea ce El a făcut, pot și eu să aștept două sute de ani pe unul, care să priceapă ce am văzut!”

Obține, prin oricate voturi, sau fără nici un vot, prin îndemnul tăcut al minții și intuiției tale proprii, care ți-au fost dăruite din cer și ți sunt mai sfinte ca toate lucrurile pământesti, o imagine corectă a unui fapt, așa cum Dumnezeu și natura l-au făcut: acesta e singurul lucru trebuincios; grație lui, îți va merge bine orice ai avea de făcut cu acel fapt. Capătă, cu ajutorul sublimelor metode constituționale, laudate de toată lumea, o imagine incorectă a faptului: în acest caz totul va merge altfel decât bine; vei căpăta lauda gazetarilor influenți și masselor vociferante de creaturi omenești păcălite; iar cât despre faptul naturii, care continuă în tăcere să fie ceea ce a fost totdeauna, vei avea contradicția lui și nimic mai mult.

Ce altceva? Se va schimba natura sau acidul sulfuric se va preface în lapte dulce pentru că o sumedenie de imbecili răcnesc? Desigur, că nu natura, vă asigur, n'are cea mai mică intenție să facă astfel.

Trad. de C. Antoniadu.

Albumul

— SCHIȚĂ —

de Jeanne Marni

În salonul unei vile în Rueil.

Octomvrie.

Plouă ca din găleată.

Genoveva: de 7 ani.

Marta: de 6 ani și jum.

Genoveva (face pe gazda casei): Astăzi nu ne putem juca în grădină; să rămânem aici și să ne jucăm. Vreai?

Marta (puțințel timidă): Da.

G.: Știi, tu te poți așeza în fotelul ăla mare.

Ai picioarele curate?

M.: Da. Fata mi-le-a șters în bucătărie (sare pe fotoliu). Tii, da bine mai joci pe el! Tocmai ca pe un balon mare.

G. (cu bunăvoință): Astea — astea sunt arcurile. Tu n'ai jilțuri pe acasă?

M.: N'am! Numai scaune. Alea le legăm cu sfoară deolaltă și le tragem și ducem pe Chichi cu trăsura.

G.: Chichi?

M.: Ți-l frate-meu ăl mic

G.: De câți ani e frate-tău?

M.: O, ăla-i mic încă — de tot, de tot mic.

G.: Se poartă bine?

M.: Strigă — fiindcă-i ies dinții. Și mai strigă apoi toată noaptea, că are dureri pentru dinți. Da așa e de draguț!

G.: E blond?

M.: Da, și are atâta păr!

G.: Când țipă nu se supără foc doica lui?

M.: A, n'avem nici o doică la noi. Mama e doară doica lui.

G.: Atunci e mamă-ta și croitoreasă și servitoare.

M.: Da! Da pentru alți oameni nu e mama servitoare — numai pentru tata, pentru Chichi și pentru mine. Și dacă o să cresc mai mare, o să-i ajut și o să spăl toate farfuriile.

G.: Se bucură mama ta, că-i dă mama mereu haine de reparat?

M.: Da, firește. Și tata se bucură. Dacă vine-n odaie și dacă vede cum stau fustele alea de mătase pe pat, le miroasă și zice: „Astea miroasă bine!” Așa zice. Da mama nu vrea să se apropie așa de tare, fiindcă tata are doară bluza ai murdară pe el.

G.: Papa al tău are o bluză?

M.: Da, da numai peste săptămână; duminicile nu. Duminica poartă un „panetot”.

G.: Unu galben, ca papa?

M.: (râde) Nici poveste!

G.: De ce râzi?

M.: Tată-tău, știi — ăla, ăla e foarte — mucalit.

G.: (mirată) Mucalit — vesel?

M.: Da.

G.: Tu nici nu-l cunoști!

M.: Ba da! L-am întâlnit de atâteaori — în tramcar, eu și mama. Are o față plină, plină de crețe — cu crețe mici de tot, mai are și un baston gros și scoate mereu limba din gură, ca câțâii ăi mici, când le este sete. L-am văzut și ieri, și s'a apropiat de mama, aproape de tot; da mama i-a zis: „Lasă-mă 'n pace, mă 'nțelegi?”

G.: (măhnită) Minti! Asta n'a spus-o mama ta lui papă!

M.: Ba a spus-o! Și apoi a povestit-o și tatii și a mai zis: „Nu i-am tras o palmă, pentru că e bărbatu' mușteriei mele; da dacă o să se mai poarte încă odată așa, am să-i tai eu pliscu!”

G.: Pliscu?

M.: Nasu!

G. (speriată): Mama ta?

M. (mândră): Da, mama mea!

G.: Da urită mai e!

M.: Lasă — mama mea e bună — așa e de bună; nu trebuie să ai nici o teamă. Noi amândoi, Chichi și cu mine, nici noi nu ducem nici o frică. Nu! Mama nu ne dă palme nici când! Nici când! Și dacă a isprăvit cu lucru', ne ia pe amândoi în poală: și ne sărută — când pe unu' când pe altu'.

„A cui e băiatu' ăsta mic de-aici? Și a cui e fetița asta? Și a cui e cioculețul ăsta? A cui sunt ochisorii ăștia mici, negri, draguții de ei? Și ăștia-lalți albaștri, mici? Ai vecinii noastre?” Și atunci spunem noi așa, de haz: „Da, toate sunt ale vecinii!”

Atunci se face mama, ca și când ar fi năcăjită foc și tristă, și se așterne pe pământ. „Dacă-i așa, duceți-vă numai la vecina, duceți-vă!” Da noi ne cățărăm iară în poala ei și o sărutăm, o sărutăm — pe fața întregă.

„Nu, nu”, zicem noi, „toate-s a tale, toate-s a tale. Suntem copilașii tăi! Să nu plângi!” Da ea nu plânge! Râde. Ah, așa-i de bine! Și dacă mai vine și tata! Cu tata ne jucăm de a lupu'. Trebuie să știi, că tata e lupu', da nu e așa de rău! Mama nu vrea să fie lupu', nici chiar în glumă. Vai, mama e doară așa de bună!

Să n'ai nici o frică de ea; aia nu-ți face nimica rău. Numai tatălui-tău vrea să-i dea peste nas, să-i rupă.

G.: Pliscu?

M.: Da.

G.: Da de ce?

M. (tainic): Fiindcă e un om bătrân, grețos.

G.: Ai dreptate, ai dreptate! Imi umple obrazu' de căteori mă sărută. Da, (cu intimitate) mai am și alt papa! Pe unu' mai draguț!

M.: Unde e?

G.: În album.

M.: Arată-mi!

G.: Da, îndată!

(În un album de fotografii și îl deschide.)
M.: (vede portretul unui oficer) Asta e frumos!

G.: Da; da ăla nu e... ăla e cel dintâi.
M.: Cel dintâi?
G.: Cel dintâi papa. Când eram încă la doica mea, la dna Victor, venea totdeauna pe la mine și îmi cumpăra prăjituri. Și mi-a adus și cărți cu gravuri, tot militari. Și mi-a adus apoi și o păpușică, îmbrăcată ca militar. Cu ea ne jucam amândoi. Eu îl aveam foarte drag. (După o scurtă tăcere) A murit.

M.: În război?

G.: Nu știu.

M.: (arătând un portret, care reprezintă pe un avocat în robă.) Da de ce are domnu ăsta fustă?

G.: Și ăsta-i un papa. La ăsta ne duceam mereu, mama și eu mine; era pe apă, într-o casă mare, mare, și albă. Când vorbea cu mama mă uitam într-una la corăbii. Câteodată îmi spunea: „Nu te întoarce Genoveva! Să nu te întorci!”

M.: Il aveai drag?

G.: A, nu l-am cunoscut mult timp. L-am cunoscut puțin de tot. (După o scurtă tăcere). A murit.

M.: A căzut poate în apă.

G.: Nu știu.

(Întoarce repede câteva pagini cu portrete de dame și se oprește la fotografia unui tânăr frumuseț, lungit de jumătate pe o sofa, cu o țigaretă în mână).

G.: Vezi tu, ăsta-i Couvercle.

M.: Tot un papa?

G.: Da, firește.

M.: Fumează.

G.: Fuma mereu și durcea mereu.

M.: Pe ăsta nu-l puteai suferi, nu-i așa?

G.: Nu; bătea mereu pe mama! Mi-a legat odată brațele de dragul de fier al patului meu. Mama plângea atâta din pricina lui. Și i-a luat mami și cerceii cu diamantele, și toate inelele, și — tot, tot! — (După o scurtă tăcere) A murit.

M.: Toți mor!

G.: Nu! Vezi — ăștia sunt cei doi papa ai mei de acum, bătrânul... (încet de tot) scârbosul de el, și aici — cel drăguț. Nu-i drăguț drăguț?

M.: Samănă cu ăl mare, care fumează și care te lega de pat.

G.: O, ăstai mult mai bun. Numai fața o are ca ălalt... aici ai dreptate! (mândră). Vezi, am o grămadă de papa.

M.: Da. (geloasă). Și toți te cinstesc cu câte ceva.

G.: Ba bine că nu! (Lăudăroasă). Cai cu mecanică, așa de mari, ca ăi adevărați, din carne, și cari trag trăsuri drăguțe, mititele, cu perini de mătase, și în trăsuri păpuși, cari știu vorbi și cari au batiste mici, tocmai ca a oamenilor, cari au guturai; apoi o prăvălie de negustor și o lăptărie, și o bucătărie. — Bucătăria o mai am! Cu un cuptor, în care poți să arzi cărbuni adevărați!

M.: Și eu am un cuptor cu foc și mai am și bucăți de fier mici. Le încălzesc în cuptorul meu și mă joc de-a spălătoreasa și calc haine de păpușe.

G.: Eu nu calc! Asta n'o fac nici când. Eu pregătesc ceaiu adevărat, pe care-l beau din pahare rusești. Invit pe prietenele mele mici la un ceaiu. Dacă o să ne întoarcem în Paris, am să te invit și pe tine.

M.: Da, prea bine! O să mă inviți în curând?

G.: Dacă o să îmi permită papa.

M.: Care papa?

G.: (arătând în album). Cel drăguț.

M.: Și ălalt... bătrânul?

G.: Ălalalt? — (cu fața bătrânească). Nu știi? — celalalt.

M.: Nu!

G.: N'ai s'o spui nimărui?

M.: Nu!

G.: (Încet de tot, făcând pauză la fiecare cuvânt). Ei... cred... că... o... să...

M.: O să?

G.: Ca ălaltă papa din album...

M.: (cu ochii mari de curiozitate și de spaimă nelămurită). O să... moară?

G.: (Plină de dignitate). Incurând.

Trad. lib.

H. P. P.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, vânturi, scădere în temperatură și pe alocuarea ploii.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânturi, răcoare, pe alocuarea ploii.

Temperatura la amiază a fost de 16 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11'86
Grâu pe aprilie 1912	" 12'13
Secară pe octombrie	" 10'20
Secară pe aprilie	" 10'58
Cucuruz pe septembrie	" —
Cucuruz pe maiu 1912	" 8'40
Ovăș pe octombrie	" 9'36
Ovăș pe aprilie 1912	" 9'65

Femeile și romancierii

Mai toți scriitorii de romane, chiar când autorii sunt femei, cum a fost *Georges Sand*, ori cum este în timpul de față geniala *Selma Lagerlöf*, au stărnit totdeauna nemulțumiri printre cetitorii lor!

Faptul e de altfel destul de explicabil, căci dacă autorul este de talent și-și dă seama bine, e cu neputință ca în creațiunile sale să nu semnaleze câte ceva din neajunsurile femininătății, ceea ce desigur nu mulțumește pe multe din femei.

Această nemulțumire nu rămâne totdeauna virtuală; în asemenea împrejurări femeile ies din neactivitatea lor obișnuită și protestează prin graiul celor mai îndrăznețe dintre ele împotriva bieților scriitori.

Astfel din acest punct de vedere este interesantă lupta pe care a avut-o romancierul Goncourt împotriva „eternului feminin”, pe care-l răsvărise.

Femeile din Paris fură foarte infuriate. Ele auvră în Clubul Ligei pentru emanciparea femeilor, o întrunire ca să țină piept insultelor pe cari cunoscutul scriitor le arunca mereu asupra lor.

O femeie luă cuvântul și comunică surorilor ei fraza pe care a îndrăznit s'o spuie Goncourt asupra femeilor: „Sunt și bărbați, dar există numai un lucru: „Femeia” pe care s'o scrii și s'o tipărești”.

Femeile nu mai putură de necaz; ele nu voiră să admită că sunt toate egale. Și au avut dreptate. Femeile nu numai că se deosebesc unele de altele, dar în interval de câteva ore aceeași femeie se schimbă așa că după câțiva timp mai târziu n'o mai cunoști de este ea. „Souvent femme varie”. „La donna e mobile”.

Francisc I e de părerea aceasta, Rigoletto de asemenea, de ce să nu fie și Goncourt de aceeași părere?

Dar vestitul romancier nu se lăsă să fie învins. El aduse pe câmpul de luptă dovezi psihologice și date antropologice: „Observați un schelet de femeie și un schelet de bărbat; acești din urmă se deosebesc unii de alți; cele dintâi sunt la fel”.

Astfel zise Goncourt unui redactor dela „Eclair”: Este teoria lui Lombroso despre neînsemnata schimbare a femeiei prin care se stabilește inferioritatea ei.

Desvălirea monumentului lui Eminescu la Galați. Ziua desvălirii monumentului lui M. Eminescu la Galați s'a fixat pentru 9 octombrie vechiu. Serbările acestea culturale vor decurge sub președinția dlui C. Arion, ministrul instrucțiunii publice. Pentru participării la aceste serbări Statul-Român a acordat pe căile ferate române o reducere de 75 procente. Este verosimil, că trecerea se va putea face fără pașaport. Totuș, pentru încunjurarea tuturor neplăcerilor eventuale, persoanele dela noi, cari doresc a lua parte la serbările de sub întrebare, vor face bine, dacă se vor prevedea cu pașaport în regulă ori cu bilet de trecere dela autoritățile comitatense competente. Participării vor fi găzduiți la frații noștri din Galați. Este consult, ca plecarea să se facă de aici în grupă, cu toții deodată și la olaltă. Bilete de legitimație pentru căile ferate române se pot cere dela d. V. Goldiș, directorul ziarului nostru. Rugăm pe toți aceia, cari doresc a participa, să se anunțe de cu vreme tot dlui V. Goldiș.

Primul nostru de astăzi. Atragem deosebita atențiune a cetitorilor asupra primului nostru de azi, pe care-l publicăm

din condeii ilustrului profesor universitar, d. A. D. Xenopol din Iași.

Concertul „Corfescu” în Abrud. În seara de 25 sept. în mijlocul unui public format din tot ce are Abrudul mai distins a avut loc concertul iubitorilor artiști „Soții Corfescu”. Doamna Maria Corfescu al cărei fericit debut a fost sărbătorit pentru prima oară în mijlocul publicului arădan a progresat vădit: Voce cristalină, de un timbru argintiu, volum, dulceață, și pe deasupra bună interpretare și un temperament viu. În aria din opera „Tosca”, în duetele din opera „Don Juan” și „Vega Marinar” publicul a răsplătit-o cu aplauze pline de entuziasm. Doinele românești (vre-o 10 la număr) cântate de d-na Maria Corfescu au găsit un dulce ecou în sufletul auditorului.

O parte însemnată la succesul concertului a luat doamna *Marioara dr. David* acompaniind într-un mod magistral întregul program al concertului care de altfel a fost foarte greu.

Domnia-sa este un suflet de nobleță artistică rar, care și înțelege greul rol, cum trebuie un diletant să propage arta la noi și să sprijinească pe artiști din toată inima. Publicul a răsplătit-o în de ajuns cu aplauze frenetice.

În ce privește pe d-nu „Nicu Corfescu”, acest trubadur al nostru, cu multă demnitate în mijlocul publicului mare și pretențios în ale artei, a știut să se achite admirabil de grelele roluri în cari a cântat.

Ariile din opera *Mănăstirea Argeșului*, *Tosca*, *Rigoletto*, *Ebrea*, *Matinata*, *Doina Oltenescă* etc. au încântat cu totul publicul.

D. Corfescu în noua operă a maestrului Iacob Mureșanu, are o puternică creațiune în rolul Meșterului Manole. Vezi în artist, un Manole grandios, plin de mândrie, pasiune și devotament. Atárnăm de vocea lui, tremurând de emoție, când pătruns de sălbătecă durere cânta:

Dă Doamne o ploaie
Să curgă pârăe...
Apele să crească
Mândra să mi răpească
S'o oprească 'n cale
S'o 'ntoarcă din cale...

Simți arta adevărată când îl vezi pe Corfescu în creațiunea lui din „Mănăstirea Argeșului”. Publicul să nu scape prilejul. Soții Corfescu trec să concerteze la Brad, Deva, etc.

După concert a urmat petrecere până către orele 4 dimineața.

Între persoanele prezente notez în fuga condeiiului: Doamna Filip, doamna și dnu tr. Laurențiu Pop cu familia, dna și dna dr. Gg. David, dna și dnu Protopop Popovici cu familia, dna și dnu dr. Bordia, dna Draia, etc., dnii tineri, dr. Candid Oniciu, ofițeri etc. etc.

Aviz. Aduc la cunoștința P. T. public român, că mi-am mutat cancelaria advocațională în casele proprii, cumpărate dela familia fostului avocat Czveics, în strada Rezidenței Nr. 23, lângă catedrala sârbească, vis-à-vis de Hotel Paris. — Dr. *Vasilie Meșter*, avocat în Vârșeț.

Adunarea poporală din Timișoară. Din Timișoara ni-se scrie: Abia s'a convocat aceasta adunare pe 8 octombrie a. c. și dușmanii neamului românesc au și început munca lor de soboli pentru a zădărnici succesul acestei adunări. Anume ne-a venit la cunoștință, că un tip din Timișoara-Fabric lucrează din răspuseri în mai multe comune sfătuind fruntașii noștri de pe acolo să nu vină la adunare nici dânsii nici poporul. Știm, că cei interesați nu vor da ascultare intrigilor puse la cale de acest tip, care trăind dela popor, nu i-a făcut acestuia nicidecum nici un bine, ci a căutat totdeauna numai interesale sale personale și așa suntem convinși, că la adunarea proiectată vor veni toți românii de bine.

Putregaiul rămână acasă, nu avem lipsă de el!

Logodna prințului Boris cu principesa Elisaveta a României. Din Sofia se comunică din cercuri diplomatice perfect informate cumcă știrea lansată acolo acum o lună despre apropiata logodnă a prințului Boris cu principesa Elisabeta a României a pornit chiar din înalte cercuri oficiale bulgărești.

Pentru restabilirea faptului s'a făcut o anchetă de către unii membrii ai corpului

diplomatic din Sofia și s'a aflat atât sursa svonului cât și rostul lansării acestei știri.

Svonul a fost lansat pentruca cercurile oficiale bulgărești să vadă ce impresie face la Petersburg și dacă nu vor sosi... oferte dela ruși.

A fost dar un fel de... speculă diplomatică în care bulgarii au amestecat cu toată ușurința numele principesei Elisabeta a României.

Turcul s'a aflat și la Petersburg, iar la Sofia a fost demascat chiar în rândurile corpului diplomatic.

Carmen Sylva și orbii. Ziarul „N. W. Tageblatt” din Viena publică marți sub titlul „La părechea regală română” un foileton de fostul primministru sârb Vladan Georgevici, care după cum se știe, a fost în cursul verei oaspete regelui Carol la Sinaia.

Autorul descrie un prânz la Sinaia.

După masă oaspeții, între cari se afla și Vladan Georgevici s'au întreținut câțva timp cu suveranii României.

Fostul primministru sârb a predat reginei opera sa „Golgota”, însoțită — după dorința suveranei de o dedicație.

Regina i-a oferit lucrarea ei „Cuvinte șoptite”.

Vladan Georgevici a adus vorba despre suferinși și în special despre orbii.

În timpul acestei discuții regina s'a interesat și i-a spus, că voia să creieze orbilor un cămin.

„Cei ce văd — a zis regina — nu pot suferi pe orbii și mulți își manifestă această aversiune. De aceea aș fi dorit să-i izolez într'o colonie, să creez un oraș de orbii, în care să nu fie decât atâți oameni cu vedere, câți sunt necesari pentru a mijloci raporturile orbilor cu lumea externă. Această intențiune a mea a fost însă zădărnicită. N'am putut afla de ce s'a procedat așa. Din ideea mea n'a ieșit decât un institut pentru orbii, care nu-mi face plăcere.

Din această cauză nici nu mă mai duc acolo!”

Regina a vorbit apoi de celelalte opere ale lui Vladan Georgevici.

În continuarea foiletonului autorul arată imprecizia ce i-a făcut opera reginei, pe care a citit-o chiar în noaptea când a primit-o.

Mulțumită publică. Domnul și doamna dr. Aurel Cosma din Timișoara, în loc de cunună pe sicriul regretatului Ioan Theodorovits, maior ces. și reg. în p., președintele direcțiunii institutului „Timișiana” etc. etc., au dăruit pe seama proiectatei case culturale române din Timișoara suma de 50 cor., pentru care dăruire în numele comitetului despărțământului Timișoara al „Astreii” le exprim mulțumită publică. Romulus Cărăbașiu, directorul despărțământului.

Vlaicu la Brașov. „Gazeta Trans.” în numărul cel mai recent aduce câteva instantanee draguțe prinse în fuga condeiului de pe străzile Brașovului în preajma zborului lui Vlaicu. Dăm două ce ni s'au părut mai noștime:

Cetind afșele.

Doi bărbați. — Cel mai tânăr: Mergem și noi neică Văsii?

— Unde, întreabă bătrânul?

— Păi nu vezi că duminecă zboară, răspunse cel mai tânăr, arătând cu mâna spre afșe!

— Loi-l'ar! doar n'o fi vint iară jidovul de-acum un an! Că mi-a mâncat atunci două litre de „Vașarei”!

— Păi nu e așa. E rumân neică Văsii, să-l vezi p'asta, da și știe să zboare.

— Ei? E rumân? Atunci de bună samă știe „ghine”. Să mergem dar.

A venit lada.

Înainte hotelului „Europa”. Lume multă. Dintr'un camion coboară aeroplanul împachetat într'o cutie mare.

— Ce-o mai fi și în cutia asta întrebă un hamal pe altul?

— N'ai auzit? Nu ști „ninyic”? E o mașină de zburat.

— Păi dacă e mașină, la ce-au mai băgat-o în ladă ca pe morții?

— Păi nu ți-am spus că e de zburat. Au trebuit s'o închiză. Doar e mare și e scumpă. Și de-o scăpa și-o începe să zboare, cine-o mai poate prinde-

I. B.

Împăratul german într'o dramă franceză. Din Paris primim știrea, că Octave Mirbeau a vândut unui ziarist francez două drame ale sale lucrate de curând. Una va fi intitulată „Les Metalurgistes” și scena primă, în care figurează și împăratul Wilhelm II, se petrece în palatul regal din Berlin. În piesa aceasta împăratul luptă în contra puterii marilor regi ai tunurilor, dar în ciuda iubirii lui de pace el rămâne învins. Ceealaltă lucrare nouă a lui Mirbeau va fi o dramă, în care Mirbeau prezintă pe Napoleon nu ca erou, ci ca pe urgisitorul Franței.

Presemne de iarnă grea. Cetim în „Drapelul”, că în grădina dlui I. Popovici, favițător pensionat din Lugoj (str. Tunei), a înflorit un prun așa de frumos, încât dacă-l privești dela distanță, crezi că e presărat de prima zăpadă. Un vecin privește cu uimire la acel prun înflorit și aseară i-s'a și dat ocazie să vorbească cu proprietarul grădinii. „Bunule învățător! Oare ce să fie cauza de înflorește prunii acuma toamna?” — „Va fi iarnă grea, vecine, iarnă grea!” — La auzul acestor vorbe vecinul, care are o droaie de copii, oftă adânc, se duce apoi în casă, spunând soției sale să se pregătească din vreme cu toate ale casei, că va veni o iarnă grea. Câți capi de familie vor încereți fruntea cuprinși de îngrijorare la auzul acestor vorbe, dar se vor mângăia și ei cu zicala strămoșească: „Din leagăn pățit-am rele și tot n'am pierit!”

Călătoria noului ministru de războiu la Budapesta. Ni-se anunță din Viena, că în săptămâna viitoare noul ministru comun de războiu cav. Aussenberg va călători la Viena și cu prilejul acesta va vizita pe membri guvernului unguresc.

Orașul T-Severin izolat. Din Craiova primim știrea, că circulația pe linia Butoști-Strehaia-Timna e întreruptă din cauza ploilor abundante. Orașul T-Severin e izolat de restul țării.

Circulația se face prin Filași-Craiova.

Restabilirea liniei va dura patru zile.

Rechemarea vaselor italiene din Galați. În legătură cu agravarea conflictului dintre Turcia și Italia, se comunică din Galați:

Agencia Loydului italian din Galați a primit o telegramă din partea guvernului italian, prin care i-se cere, ca toate vasele aflate în porturile românești să plece cât mai neîntârziat spre porturile italiene, unde vor fi la dispoziția ministrului marinei.

Se poate întâmpla însă, ca în cazul agravării conflictului vasele să fie oprite în Dardanele, de către autoritățile turcești.

În tot cazul descărcările, acestor vase se vor face zi și noapte spre a fi trimise numai decât.

Moartea generalului Al. Angheliescu. Fostul general Alexandru Angheliescu a încetat din viață în vârstă de 75 de ani. În cercurile militare și în lumea politică de acum aproape un sfert de veac, răposatul reușise să cucerească simpatii și încredere, ceea ce l'a făcut pe Ion Brătianu să-l pună în capul ministerului de războiu. Un act nenorocit însă, a contribuit ca acest militar să-și vadă zdruncinată atât cariera lui militară cât și cea politică, silindu-l a trăi retras cu desăvârșire până la moarte.

Accidentul dela Pufeni (Covurlui). Un grav accident s'a întâmplat pe câmpul de manevră dela Pufeni, în România.

În timpul unui atac de noapte locot. Gheorghiu din batalionul 7 vânători a căzut de pe cal.

În cădere feava revolverului a intrat în abdomen, perforându-l adânc.

Într'o stare foarte gravă lt. Gheorghiu a fost adus la spitalul militar și supus unei operațiuni. Starea ofițerului inspiră serioase îngrijiri.

Familia prințesei Luiza. Prințesa Luiza de Saxonia continuă să ne dea în memoriile pe cari le publică în „Le Matin” caracteristicile mem-

brilor familiei sale, probabil cu intenția de a demonstra, că „originalitatea” ei e un rezultat al eredității, nu al unei firi perverse.

Astfel ne arată, că tatăl ei avea un fel de dispreț pentru religie, pe care o socotea ca o etichetă; că bunicul ei a trecut dela religia catolică la cea protestantă fără nici o jenă, pentru a se menține în „culoarea locală”.

Unchiul ei, arhiducele Ludovic-Salvator era un adorator al naturii, cu care căuta să se identifice. Era un păgân și ducea o viață rustică.

Un alt unchiu al ei, arhiducele Carl-Salvator era deasemenea protivnic vieții convenționale dela Curte și îi plăcea să umble cu omnibusul, ca orice burghez, ba încă urcat pe imperială.

Bunicul ei după mamă, cel cu religia protestantă, avea gusturi de don juan, mai cu seamă, că nevastă-sa era urită foc. Dar mai avea o caracteristică: îi plăcea să se înconjoare cu ceasornice vechi, din cari făcuse o colecție numeroasă.

Luiza l'a cunoscut la vârstă de 17 ani. Într'o zi, bunicul ei îi zise: „Eu nu știu, că mi-am petrecut viața. Trag nădejde, că o să faci și tu ca mine”.

Dar mama Luizei, care era de față, zise su-părată: „Ba eu sper, că Luiza nu o să-ți urmeze pilda, bunicule!”

Toate aceste portrete din memoriile d-nei Toselli n'au decât un interes documentar.

Grevă uriașă în Austria. Ziarul „Vaterland” din Viena publică cu litere surprinzător de mari următoarea știre:

Aflăm din sursă demnă de încredere că pentru ziua de 1 octombrie este hotărâtă o severă rezistență pasivă pe căile ferate și greva funcționarilor societății de transport.

În seara de sâmbătă, 30 septembrie, vor pleca ultimele trenuri regulate din garile austriace.

Marți, 3 octombrie se va proclama greva generală a tuturor branzelor, în caz că până atunci cererile lucrătorilor dela căile ferate și al funcționarilor societății de transport nu vor fi satisfăcute.

Popoarele balcanice contra Turciei. Din Belgrad vine știrea, că guvernul grec s'a adresat cabinetelor din Belgrad și Sofia accentuând asupra necesității de a se porni o acțiune comună a statelor balcanice contra Turciei.

În acest scop are loc acum un schimb de vederi între cele trei cabinete.

Otravă. În vremea veche când se luptau dușmanii cu arcul, cântau să otrăvească vârful săgeții pentru a da o moarte sigură celui abia atins.

Se știe, că în războiul Troiei se otrăveau săgețile. De o săgeată otrăvită a murit Ahile. Căci el fusese scutdat în apa sfântă; care dădea invulnerabilitatea. Dar vârandu-l în apă l-au ținut cu două degete de călcâiu, încât i-a rămas călcâiul vulnerabil. Și Paris tocmai acolo l-a lovit cu săgeata otrăvită.

Nu se spunea în ce muiau vârfulurile săgeților. Găsim acum o explicație: Cică se uda săgeata în sudoare de cal. Cum sudoarea conține substanțe otrăvitoare se prea poate ca acesta să fie mijlocul de a face teribile săgețile.

Chestiunea tripolitană. Corespondentul nostru din Roma ne scrie cu datul de 26 septembrie n. următoarele.

Chestiunea tripolitană a intrat într'o fază acută. O parte din flota italiană se află în apele Siciliei, gata de a porni la primul semnal spre porturile tripoline. De asemeni au fost puse pe picior de războiu câteva corpuri de armată.

Pentru a împiedeca destăinuirii în privința mișcărilor militare, guvernul italian oprește orice telegramă în care e vorba de Tripolis.

Sosesc știri din Paris și Londra care anunță că guvernele respective urmăresc cu simpatie mișcarea Italiei.

Socialiștii italieni au încercat azi să proclame greva generală ca protestare contra politicii expansioniste a guvernului; se pare însă că majoritatea lucrătorilor e contra grevei. — *Tiberinus.*

Logodna prințului Boris. Din Sofia se anunță, că ministrul președinte d. Gheoff a plecat acum câteva zile în Austria.

Săptămâna aceasta va pleca în Austria și ministrul de interne, Lindscanov.

În cercurile guvernamentale se afirmă că ambii miniștri împreună cu regele Ferdinand, care se află la moșia sa din Ungaria vor pleca împreună la Petersburg pentru a asista la logodna oficială a moștenitorului tronului bulgar principele Boris și cea mai mare fiică a țarului Rusiei, marea ducesă Olga.

Percheziția la locuința corespondentului „Morning Post“. În Petersburg face mare senzație percheziția făcută, în legătură cu atentatul contra lui Stolypin, la locuința scriitoarei și ziaristei ruse Tyrkova și la corespondentul ziarului „Morning Post“, Williams, care locuiește cu chirie la numita scriitoare.

În ceea ce privește pe Williams, el asigură, că percheziția făcută la locuința sa se poate atribui numai unei neînțelegeri. Polițiștii, cari apăruseră la dânsul într-una din nopțile lunii carente, pe la orele 3 după miezul nopții, n'au arătat nici o imputernicire oficială în acest sens. Cu toate acestea i-au fost confiscate manuscrisele, tăieturile din gazete și diferite fotografii.

Williams s'a plâns ambasadei britanice, dar nu și-a recăpătat încă hârtiile.

Redeschiderea afacerii Eulenburg. Ziarele berlineze au reînceput să se ocupe cu afacerea Eulenburg.

Se anunță din Berlin, că procesul Eulenburg va fi reluat.

Se știe, că ședințele senzaționalului proces al prințului Eulenburg, fuseseră suspendate, fără termen, deoarece acuzatul era greu bolnav și medicii experți, cari fuseseră consultați, declarară că acuzatul nu e în stare să susțină greutățile unor lungi debateri.

Ori, în urma unor cercetări făcute de poliția secretă berlineză, s'a constatat că Eulenburg nu e așa de bolnav, cum îi place să se arate, — mai mult, el e foarte vesel și vioiu când i-se pare că nu e observat sau urmărit.

Fapt e, că acum de curând, Eulenburg fiind examinat de medicii experți, a fost găsit în stare relativ bună și capabil de a suporta debateri mai lungi și chiar mai agitate.

În consecință, autoritățile judiciare vor deschide în curând procesul, care e menit a face aceeași senzație ca și acum doi ani.

Isprăvile bandelor în Macedonia. Se comunică din Bitolia că în apropierea satului Gherman din Preaspa, a avut loc o ciocnire între un detașament de soldați și banda voevodului Ivancea și un membru al bandei au fost omorâți; iar restul bandei a reușit să fugă.

În timpul proclamării Constituției, voevodul

Ivancea se supuse, iar puțin după aceasta s'a refugiat din nou la munte.

O bandă grecească de 12 persoane a reușit să răpească 20 de vite, aparținând lui Redjed aga din Tepe-Delen. O parte din aceste vite au fost regăsite în drum. Membrii bandei, văzând că sunt urmăriți de soldați, s'au refugiat în Grecia. Erau îmbrăcați în haine de crețani și drept călăuză aveau pe un cioban din satul Crania.

În cazaua Nasilici o bandă grecească de 8 persoane s'a întâlnit cu un detașament de soldați. Palicarii au luat-o la fugă, lăsând în urma lor armele și un mare număr de munițiuni.

În timpul fugii unul dintre bandiți a fost grav rănit.

În urma unei lupte, care a avut loc în apropiere de Aga-Cheoi (Cosova) între o puternică bandă bulgară și un detașament mixt de jandarmi și soldați, toți membrii bandei au fost făcuți prizonieri.

O bandă de 12 persoane a răpit o turmă de 500 berbeci, aparținând celnicului Iovan din Nichiforovo. Un detașament de soldați a fost trimis pentru urmărirea bandei.

TELEGRAME

Italia a declarat războiul Turciei

O telegramă dela corespondentul nostru din Roma ne vestește, că în urma refuzării ultimatumului de către Turcia, Italia i-a declarat războiul. Vestea a produs mare agitație în Roma. Se așteaptă în orice moment începerea ostilităților.

Teatrul Apollo în nizuința sa de a mulțumi și cele mai exagerate așteptări n'a întârziat să-și monopolizeze de data asta o minunată piesă cinematografică: *Doruri aprinse*.

Programul de mâine e acesta: 1. Frumsetile litorale. — 2. Mama și fiul (o prea frumoasă americană). — 3. *Doruri aprinse* (dramă socială în 2 acte 1000 m.), piesă senzațională monopolizată pentru Arad de teatrul bioscopic Apollo.

Reprezentările se încep la orele 6, 7 și jum. și 9 seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil. 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(52)

— Urmare. —

În vreme ce Flavian cetea epistola, fața lui își pierdu culoarea și fără să spună un cuvânt cerceta pe toate laturile epistola. Subscria era Paulina de Ștetten. Ce știa dânsa despre relațiile lui cu contele Malariva? Uli Goin, care cetea din fața binevoitorului său o expresiune de frică ori de surprindere, se apropie de dânsul și zise:

— Mie nu-mi miroase bine! Ce fel de pa-janjen îți aleargă pe corp? Spune d-le căpitan. Dușman de moarte? Cine-i ticălosul? Comandan-tul locului? Pe unul Dumnezeu! Am să-l țintuesc de poartă ca pe-o buhă.

— Fi pe pace Uli, — răspuse Prevost și începu să cetească de nou cuvânt de cuvânt epistola. E vorba numai de Malariva.

— La dracu! — zbiră Uli Goin. Iar e în cotețul nostru de găini dihorul acela? Li zdrobesc gâvălia! Mi-se spusese, că un ofițer austriac, un adjutant al colonelului St. Julien s'ar afla prins în cușcă cu Daniffer și nu era vorba nici de un conte. Lăsați-mi-l în grijă mie. Dacă-i într'adevăr el, —

atunci să mă ia dracu! de nu-i coc eu plăcintele, batăr să mi-se și dărâme cuptorul, căci unde ajunge acela, în tot locul samănă cucută.

— Șezi tu binișor Uli și nu ofența pe contele, — îl admonie Flavian. — Eu știu, că dânsul e în Disentis am și vorbit cu el deja, ne-am și împăcat.

— Hm! — făcu Goliatul. — S'a întâlnit Tanda cu Manda, — mormăi el mai departe. — Bine, bine domnule, dar d-ta nu ești din aceeaș breaslă cu el. Primește un sfat dela un om de treabă și te păzește de Iuda. În față te linge și în dos te frige.

Fără să asculte ce vorbește Uli, Flavian se adresă doamnei de Castelberg, căreia îi înapoie hârtia cu întrebarea:

— Imi dați voce să vă întreb, cine a scris aceste șire?

— O amicică bună... Pot să-ți destăinuesc... D-șoara de Stetten, sârmana Paulina, pe care o vei însoți d-ta și care tocmai din acest motiv se interesează de d-ta, ca de sine însăș.

Flavian clătină din cap mirat și întrebă de nou:

Bine doamnă, dar de unde mă cunoaște aceasta străină pe mine?

— Pentrucă i-am spus eu, că d-ta vei fi atât de bun să o însoțești în călătorie și să o iai sub scutul d-tale.

— Dar de unde îl cunoaște dânsa pe Malariva? Și de ce îl numește inamicul meu de moarte?

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

N. Iorga: Turburările bisericesti și politica-	—75
nismul 1910—1911.	
— Serbările dela Blaj	—30
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban	—50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața	
culturală românească de astăzi	—60
I. Stanca: Școala română și învățătorul ro-	
mân din Ungaria în lumină adevărată	1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație	1.50
Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și	
faptele lui în legătură cu luptele grăni-	
terilor năsăudeni pentru asigurarea averi-	
lor și fondurilor grănițaresti	6.—
Verne I.: Castelul din Carpați, roman	1.60
Păcurariu I.: Elemente de estetică	1.20
Doyle C.: Duett, roman	1.60
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre	1.—

La comanda să se alutere și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

— Fără idioală îl vor cunoaște în claustru. Decanul Bacilius se pare, că a vorbit cu dânsa despre el, căci tot el i-a adus și vestea despre eliberarea lui Malariva din închisoare. Domnii cei din claustru sunt informați asupra evenimentelor politice mult mai bine, decât ne putem noi închipui. De aceea te conjur nu desconsidera admonieerea și rămâi în castel.

Flavian rămase pe gânduri, nehotărît, mai apoi zise:

— Dați-mi voce să mă duc eu însumi la claustru. În câteva minute voi fi iarăși aici.

Inzădar își dete d-na îngrijorată de soartea lui silință să-l facă să abstea dela propusul său, dânsul rămase tare.

XXVIII. *Revolta.*

Din localitatea Disentis se auziau zhierete de mii de voci și părături de foc de puști. Zidurile înalte ale claustrului, stâncile învecinate și munții îndepărtați repetau zgomotul redându-l îndoite. Strădele erau închise de mulțimea poporului, ce se înghesuia în apropierea locuinței căpitanului Solomon și din marea aceea de lume se ridica o pădure de lănci, puști, sulți și alte arme de tot soiul.

Prevost își îndoii pașii, iar Uli Goin îl urma în salturi mari.

(Va urma).

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Eugen Bran,
advocat.
Teaca (Teke).

Un candidat cu praxă

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan Pop,
advocat.
Alba-Julia.

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Okean,
advocat.
Lăpuș (Magyarlâpos)
(Sz.-Doboka-m.).

„AJUTORUL” societate pe acții în Șeica-mare.

Concurs.

„Ajutorul” societate pe acții în Șeica-mare au lipsă de un practicant-cassar, — pentru filiala ce-o va deschide în Mediaș — cu un salariu anual de 1000 coroane, plătite în rate lunare, anticipative.

Alesul dacă va corespunde, după serviciu de un an va fi denumit funcționar cu drept de pensiuine.

Reflectanții să-și trimită documentele până în 15 Octombrie a. c. Dela recurenți să recere să fie absolvenți ai unei școli comerciale și cunoștința limbii maghiare.

Postul e de-a să ocupa îndată după alegere.

Șeica-mare, în 25 octombrie 1911.

Direcțiunea.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călcinarilor” din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și la magazinele filiale din Cermeni și Piski: ghete pentru bărbați și șirete (panglici) din piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Furray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinelor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinelor în cursul anului întreg și sub in-
grijirea mea de specialist, mașinele vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate

Noutăți! Au apărut noi plăci ro-
mânești. Cereți preț curentul il.
gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

IACOB ȚEPENEU

PROPRIETAR ȘI SCULPTOR
FEHÉRTEPLOM (BISERICA-ALBĂ),
STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocne: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier
de pietrii mormantale
precum: lucruri de
marmoră, granit,
laborator, piatră de
năsip, etc. Lucrez și
în provincie. — Prețuri
moderate.

Andrássy Gábor mäsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public,
că în str. Kasza Nr. 45 am
deschis atelier de măsurit.
Primește totfelul de lucrări
pentru zidiri și mobile în
bransa mea, executându-le
prompt și conștiințios. Co-
mandele din provincie le ex-
cut prompt. Rugând binevoi-
torul sprijin al on. public,
român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
mäsar de mobilă și zidiri.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria FRĂȚII ROTH

Arad, Andrássy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Recomand magazinul meu de
modă pentru femei și bărbați
de galanterie.

Dispon de orice marfă pen-
tru sezonul de toamnă și
de iarnă, precum: cămeși,
ciorapi, ploiere, cravate,
gulere etc., tot felul de
lucruri de manufactură.

Prețuri solide!
Rog binevoitorul sprijin al
publicului român. Cu deo-
sebită stimă:

NICOLAE MIUȚA
BISERICA-ALBĂ
(FEHÉRTEPLOM).

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioasă morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905	—30	22. Gramatică și citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909	—60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911	—80	Manuale școlare de Iuliu Vuia învățător-director școlar. Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.		35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—36
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907	—40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907	—50
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906	—40	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1906, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907	—56
5. — Nicolae Crismariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910	—45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II.	—80	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906	—60
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad	—40	26. Carte de citire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906	—36	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903	1-50
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor	—40	27. Carte de citire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906	—50	40. Istoria naturală cu referință la Higienă pentru școlile primare de I. Tuducescu ediția IX.	—40
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni	—50	28. Carte de citire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906	—60	41. Rugăciunile școlariilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și Intocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a	—50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III și IV. cu 20 il.	—45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2 și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I.	—50	41. Liturgica bisericeii gr.-or. române, prețul	—70
10. Abecedar, prima carte de citire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș	—40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5544/1910, part. II.	—50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput à 8 foi 100 bucăți	1-40
11. A doua carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister	—40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/196 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909	—60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți	5—
12. A treia carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910	—60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3569/1907	—40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata à	—08
13. A patra carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910	—60	33. Elemente de Geografie și Constituțiune p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu numărăse ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103652/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909	—60	Ceruze (creioane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) à 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.	
14. Carte de citire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910	1—			Condeie (penițe) de aluminium în cutii à 1 gross (144 bucăți) à —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.	
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I, II și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean, Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910	—50			Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.	
16. Limba maghiară, a doua carte de citire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908	—50			Praf pentru cerneală în cutii à 24 și 50 fil.	
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911	—40			Tablile de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-4 cor. 3-50.	
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca	—40			Ceruze de piatră (stile) învâlită în hârtie și ascuțite, în cutii à 100 bucăți 66 fil.	
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad	—50			Gumi de șters, duzina (12 buc.) à 20, 30 și 60 fil.	
10. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan	—30			Tocuri (esađa, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) à 12, 18, 40 fil. și 1 cor.	
21. Gramatică și Citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909	—50			Bureți pentru tabla școlii à —60, —80, 1—, 1-20 bucata.	

Să afle de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
se pot procura dela

VOJTEK ȘI WEISZ

droguerie și parfumerie

in

ARAD, Jozsef-körut.

Comandele prin poștă se execută
cu cea mai mare promptitudine.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încreșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

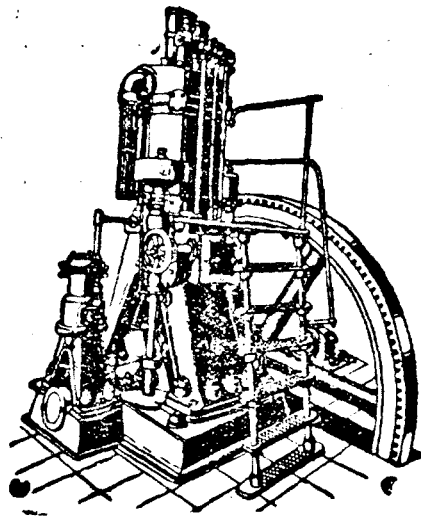
Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bucătă 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueze încă în aceeași zi.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la ex-
poziția din Sepsiszent-
györgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de ulei brut „Coroana“, mori mânate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de tran-
smisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-
țurile cele mai moderate